

A TÜNDÉRKERT ÓVODA ÉS BÖLCŐDE PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

2024-2029

Tartalom

Törvényi háttér	5
Bevezetés.....	7
1.Intézményünk bemutatása	9
2. Személyi feltételeink	9
3. Tárgyi feltételek	10
4. Óvodánk egyéb jellemzői, helyi sajátosságaink.....	10
5. Gyermekképünk	11
6. Óvodaképünk	11
7. Jövőképünk.....	11
8. Az óvodai nevelés általános feladatai	12
8. 1. A tevékenységközpontú óvodai nevelés célja és feladatai.....	12
8.1.1. A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében:	14
8.1.2.Az érzelmi nevelés	15
8.1.3. Erkölcsi nevelés.....	16
8.1.4. Fenntarthatóságra nevelés.....	17
9. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében	17
9.1.Az óvodapedagógus feladatai a tevékenységek megszervezésében:	18
10. A képességek szerepe a nevelési cél elérésében	18
10.1. Az óvodapedagógus feladatai a képességek fejlesztésében:	19
10.2. A kommunikáció eszközzrendszere.....	20
10.2.1. A kommunikációs nevelés célja.....	20
10.2.2. A kommunikációs képességfejlesztés szervezeti keretei	20
10.2.3. Feladatunk a kommunikációs képességfejlesztés szempontjából	21
10.3. A kooperáció célja.....	21
10.3.1. A nevelés tartalma.....	21
10.3.2. Feladatunk a kooperációs képességek fejlesztésében	22
11. A tudatos fejlesztés lehetőségei.....	22
12. Az óvodapedagógus modell szerepe	23
13. Az óvodapedagógus és a dajka együttműködése	25
14. A környezetben élők hatásai – kapcsolattartás partnerekkel.....	25
14.1. Kapcsolat a családdal	26
14.1.1. Feladataink a családdal való kapcsolattartásban	26
14.1.2. A kapcsolattartás módjai, formái	26
14.2. Kapcsolatok külső intézményekkel.....	27
14.2.1. Az óvoda és az iskola.....	27
14.2.2. Az óvoda és a közművelődési intézmények.....	28
14.2.3. Az óvoda és egyéb intézmények kapcsolata	28
15. A fejlesztés tartalma.....	28
15.1. Játék és tanulási tevékenység:	29
15.1.1.Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban:	30
15.1.2.A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:	31
15.1.3.Az óvodapedagógus feladatai a tanulási tevékenységgel kapcsolatban:	32
15.1.4. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:	32
15.1.5. Az info-kommunikációs technológiák alkalmazása.....	32
15.2. Társas, közösségi tevékenység:.....	33
15.2.1. Az óvodapedagógus feladatai a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:.....	35
15.2.2. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:	35

15.3. Értéktanteremtő munkatevékenység:	36
15.3.1. Az óvodapedagógus feladatai a munka jellegű tevékenységgel kapcsolatban:	37
15.3.2. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:	37
15.4. Szabadidős tevékenység:	37
15.4.1. Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében: ..	38
15.4.2. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:	38
16. A komplex foglalkozások rendszere	38
17. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások	39
17.1. A külső világ tevékeny megismerése (Természet- társadalom-ember)	39
17.2. Születéstől-felnőttkorig	41
17.3. Az óvodapedagógus feladatai a foglalkozások megszervezésében	41
17.4. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:	42
17.5. Művészeti tevékenységek:	43
17.5.1. Verselés, mesélés (Mese-vers, dramatizálás, bábozás)	44
17.5.2. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka (Vizuális tevékenységek)	44
17.5.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc (Ének-zene, énekes játék)	45
17.5.4. Az óvodapedagógus feladatai a művészeti tevékenységek megszervezésében ...	45
17.5.5. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:	46
18. A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások	46
18.1. A külső világ tevékeny megismerése (Matematika)	46
18.1.1. Az óvodapedagógus feladatai a matematikai nevelés terén:	47
18.1.2. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:	48
18.2. Anyanyelv	48
18.2.1. Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:	49
18.2.2. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:	49
19. Az egyén társadalmi feladatait tudatosító, képességeit fejlesztő ismeretek, tevékenységek ..	49
19.1. Az egészséges életmód alakítása:	50
egészséges óvodai környezet kialakítása egészségre nevelés, gondozás	50
19.1.1. Az óvodapedagógus feladatai az egészségre nevelés és gondozás	
megvalósításának a folyamatában:	51
19.2. Mozgás (Testnevelés - mindennapos testnevelés)	53
19.2.1. Az óvodapedagógus feladatai a mindennapos testnevelés megszervezésében: ...	54
19.2.2. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:	54
20. Hagyományörzés, ünnepek, ünnepélyek	55
20.1. Óvodaszintű ünnepeink, hagyományaink	55
20.2. Csoporthagyományok, ünnepek	56
20.3. Nemzeti ünnepünk	56
20.4. Zöld napok ünnepei	56
20.5. Feladataink az ünnepekkel, hagyományokkal kapcsolatosan	56
21. A nevelés tervezése és időkeretei	56
21.1. Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:	59
21.2. Az óvodában folyó munka ellenőrzési-, mérési-, értékelési-, minőségfejlesztési	
rendszere	59
21.3. Kiemelt figyelmet igénylő gyerekek	60
22. Gyermekvédelem	66
22.1. A gyermek esélyegyenlőségét és a szociális hátrányok enyhítését segítő	
tevékenységek.	66
22.1.1. A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések célja	66
22.1.2. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek célja	67

23. Pedagógiai program nyilvánossága.....	70
24. Legitimációs záradék.....	71
26. Záró rendelkezés	71

AZ ÓVODA ADATAI

Az intézmény hivatalos elnevezése:

Tündérkert Óvoda és Bölcsőde

Címe: 4064 Nagyhegyes Kossuth u. 30/a

OM azonosító:030986

Az alapító okirat száma, kelte: 97/2018. (V. 16.) Kt. határozat

Törvényi háttér

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény
- 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- A kormány 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról, melyet a 137/2018. (VII. 25.) Kormányrendelet módosított. Hatálybalépése: 2018. szeptember 1.
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- Alapító okirat 97/2018. (V. 16.) Kt. határozat szerint
- 77/2025. (IV.15.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjának módosításáról.
Hatályba lépés: 2025. szeptember 01.

**„Hozzon a gyermeknek mindenki, amit tud: Játékot, Zenét,
Örömet.
De hogy mit fogad el: azt bízunk rá.
Csak az a lelki táplálék válik javára, amit maga is kíván.”
(Kodály Zoltán)**

Bevezetés

Óvodánk kollektívája **Fábián Katalin Tevékenységek Központú óvodai nevelési programját** 1999-től alkalmazza, mivel annak célja közel áll nevelőtestületünk elképzeléseihez. Ezt 2009-től a **kompetencia alapú komplex óvodai programcsomag** szellemiségével egészítjük ki, nevelőmunkánk során ötvöztetve a két program sajátosságait, és figyelembe véve **Az Óvodai nevelés országos alapprogram módosításait** (363/2012. (XII.17.) Korm. rendelete, melyet a 137/2018. (VII. 25.) Korm. rend. módosított. (Hatálybalépés: 2018. szeptember 1.)

A **helyi sajátosságok megfogalmazásakor** arra törekedtünk, hogy óvodánk olyan pedagógiai programmal rendelkezzen, amely tartalmazza az óvoda küldetésnyilatkozatát, jövőképét, pedagógiai alapelveit, legfontosabb értékeit, céljait és megfeleljen a jogszabályi előírásoknak.

A pedagógiai program kiegészítése a partneri igényeknek, az önértékelés eredményeinek és az intézmény értékeinek figyelembevételével történt.

Kiemelt feladat:

- a környezeti nevelés, környezettudatos magatartás kialakítása,
- a családok segítése, közös gondolkodás és együttműködés a szülőkkel,
- a szocializáció,
- az erkölcsi nevelés,
- a gyermekvédelem,
- az anyanyelvi nevelés, a kommunikáció
- egészséges életmód szokásainak kialakítása.

Hangsúlyos szerepet kap a kompetencia alapú fejlesztés, mely lehetőséget biztosít:

- a képességfajták képességszintek szerinti fejlesztésére,
- a gyermekek neveltségi szintjét és fejlettségét figyelembe vevő differenciált fejlesztésre,
- az óvoda-iskola átmenet, a befogadó pedagógia, a játék, az érzelem és az erkölcs új tartalmú megközelítésére,
- saját kompetens személyiséggé válási folyamatának a megsegítéséhez.

Az általános fejlesztéseken túl fontosnak tartjuk:

- a nehezen szocializálható,
- lassabban fejlődő,
- alacsonyabb fejlettségi szinten álló,
- enyhe érzékszervi, beszéd, értelmi vagy mozgássérült (az óvoda Alapító Okiratában a mindenkor megfogalmazottak szerint)
- a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű,
- az elhanyagolt,
- a kiemelkedő képességű (tehetséges) gyermekek nevelését, ami speciális ismereteket, sajátos törődést igényel szükség esetén szakemberek bevonásával.

Továbbá hangsúlyos feladat az inkluzív-, az integrált nevelés a migráns, multikulturális, interkulturális gyermekek fejlesztése, de fejlesztőmunkánkat áthatja a

gyermeki szükségletek figyelembevétele, mert hisszük, hogy minden gyermek más személyiség.

Intézményünk a 2025/2026. nevelési évtől kezdődően a homogén csoportos nevelési forma mellett kötelezi el magát. E nevelésszervezési forma a gyermekek életkori sajátosságainak mélyebb megértésére, és a pedagógiai munka hatékonyabb, tudatosabb tervezésére ad lehetőséget. Célunk, hogy a homogén csoportműködés eredményeként nőjön a gyermekek neveltségi szintje, fejlődésük tervezhetőbb és kiegyensúlyozottabb legyen.

Pedagógiai programunk tartalmát a 77/2025. (IV.15.) Kormányrendelettel módosított, 2025. szeptember 1-jétől hatályos Óvodai nevelés országos alapprogram előírásaihoz igazítottuk. Az új alapprogram célkitűzéseinek és alapelveinek megfelelően kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekközpontú, inkluzív szemléletre, a fenntarthatóságra nevelésre, a digitális kompetenciák fejlesztésére, valamint a pedagógiai munka tudatosságára és reflektivitására.

HELYZETELEMZÉS

1. Intézményünk bemutatása

Községünk infrastrukturálisan fejlett, viszonylag fiatal település. Centrumában helyezkedik el intézményünk. Környezeti adottságai kedvezők - szinte beleépült az erdőbe - zajtól, portól, levegőszennyeződéstől mentes zöld övezet.

Az épület 1.149 négyzetméter alapterületű, benne hat csoportszoba, jól felszerelt tornaterem, saját konyha, 90 férőhelyes ebédlő és a hozzájuk tartozó kiszolgálóhelyiségek találhatók. A konyha és az ebédlő közétkeztetésre is szolgál. Az épülethez tartozó udvar: 11.521 négyzetméter. Külső és belső terei egyaránt kielégítik a gyermekek mozgásigényét.

Óvodánk hat homogén életkorú csoporttal működik. A csoportok szervezése életkor-specifikusan történik, amely lehetővé teszi az azonos korú gyermekek fejlesztésének hatékonyabb tervezését és megvalósítását. A homogén csoportok működtetésével biztosítjuk, hogy a nevelési és fejlesztési folyamatok az életkori sajátosságokhoz igazodjanak. Az óvodapedagógusok az adott életkornak megfelelő fejlesztési célok mentén tervezik meg a foglalkozásokat, elősegítve a differenciált nevelést és a gyermekek optimális fejlődését.

A nevelőmunkát jól képzett, innovatív óvodapedagógusok végzik. A szakmai munka a Tevékenységközpontú óvodai nevelési program alapján folyik, helyi sajátosságaink figyelembevételével.

2. Személyi feltételeink

- 1 fő óvodavezető
- 12 fő óvodapedagógus
- 8 fő dajka (2 fő bölcsődei dajka)
- 4 fő kisgyermeknevelő
- 2 fő pedagógiaiasszisztens
- 1 fő óvodatitkár
- 4 fő technikai kisegítő személyzet (2 fő részmunkaidőben alkalmazva)
- 1 fő karbantartó
- 1 fő élelmezésvezető
- 1 fő élelmezési adminisztrátor (részmunkaidőben alkalmazva)
- 9 fő konyhai dolgozó
- 1 fő logopédus (Hajdúszoboszlói Pedagógiai Szakszolgálat)
- 1 fő pszichológus (Hajdúszoboszlói Pedagógiai Szakszolgálat)
- 1 fő gyógypedagógus (Megbízási szerződéssel alkalmazva.)
- 1 fő gyógytestnevelő (Megbízási szerződéssel alkalmazva.)

3. Tárgyi feltételek

Óvodánk épülete modern, korszerű, benne hat tágas csoportszoba található saját teraszokkal, hozzátartozó öltözőkkel és mosdókkal, tágas folyosókkal, tornateremmel, nevelői szobával, dajka szobával, irodákkal, saját konyhával, mosó- és vasaló szobával, raktárhelyiségekkel. A csoportszobák területe 50 négyzetméter, melyek több funkciót töltenek be. Az óvodai tevékenységek, játék, foglalkozások, étkezések és a pihenés színterei. A felszereltségük megfelelő, a belső tereket-harmóniát árasztó színes anyagokkal, tárgyakkal minden csoport saját ízlése szerint esztétikusan alakítja ki. A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon és a biztonságukat figyelembe véve tároljuk. Lehetőségeinkhez mérten egyre több természetes anyagot használunk, amivel szeretnénk a gyerekek ízlését, szépérzékét is formálni, ezért az erre a célra rendelkezésünkre álló tereket ilyen anyagokból készült korszerű játékokkal, berendezési tárgyakkal igyekszünk ellátni.

Tornatermünk is kiválóan megfelel nevelési feladataink megvalósításának. Tornaeszközeink változatosak, amelyek sokoldalúan fejlesztik a gyermekek mozgását és élményszerűvé teszik a testi nevelést.

Óvodánk nagy területen helyezkedik el, melyből az udvar foglalja el a legnagyobb helyet. Ezt oly módon alakítottuk ki, hogy a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálja, feleljen meg testméretüknek, és biztosítsa egészségük megőrzését, az egészséges életvitel szokásainak kialakítását, mozgás és játékigényük kielégítését.

Játékkészletünk gazdag, sok képességfejlesztő eszközzel rendelkezünk. Olyan pedagógiai eszközöket vásárlunk, melyek kiválóan alkalmasak a tevékenykedtető, differenciált, egyéni fejlesztésekre is. Közülük azokat helyezzük előtérbe, amelyek elősegítik a környezettudatos magatartás és az egészséges életmód szokásainak kialakítását.

Az 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rend. 2. sz. melléklete szerint előírt eszköznormát folyamatosan az intézmény Eszközfejlesztési terve szerint valósítottuk meg. Az éves leltározást követően, a hiányokat anyagi lehetőségeinkhez mérten pótoljuk.

4. Óvodánk egyéb jellemzői, helyi sajátosságaink

Az óvoda speciális szolgáltatásai

- logopédiai ellátás
- gyógytestnevelés
- pszichológiai ellátás
- gyógypedagógiai ellátás
- fejlesztőpedagógiai ellátás

Óvodai életünket színesítő egyéb programjaink

- bábszínház látogatás
- meghívott előadók
- élményszerző kirándulások
- erdei óvoda tábor stb.

Ezeket a külön foglalkozásokat a gyermekek napirendjébe beépítve, nevelési időben szervezzük. A jelentkezés önkéntes, a családoknak különösebb anyagi terhet nem jelent.

5. Gyermekeképünk

Egészséges, edzett, jó fizikai képességekkel rendelkező, lelkiileg is kiegyensúlyozott, jól kommunikáló, kooperáló, környezetét szerető, védő gyerekek nevelése a célunk, akik bátran eligazodnak a mindennapokban.

6. Óvodaképünk

A családi nevelést kiegészítve, jól képzett, innovatív pedagógusok közreműködésével, tágas, jól felszerelt, hatalmas udvarral rendelkező épületben, nyugodt, szeretetteljes légkörben igyekszünk a gyerekek harmonikus fejlődését, egyéni képességeinek kibontakoztatását elősegíteni változatos tevékenységek biztosításával. A homogén csoportstruktúra segíti a pedagógiai program differenciált megvalósítását, biztosítja a pedagógusok számára az életkori sajátosságokhoz igazított mélyebb szakmai elhivatottság kibontakoztatását, ezáltal nő a fejlesztés hatékonysága.

7. Jövőképünk

Olyan óvodaként kívánunk működni, ahol az egyenlő hozzáférés érdekében minden gyermek esélyt kap személyiségének kibontakoztatására. Nevelőtestületünk ezért magas szintű együttműködéssel, problémamegoldó készséggel folyamatosan figyel partnerei jogos igényeire, annak érdekében, hogy közös erőfeszítéssel pedagógiai programunk koncepciói megvalósuljanak.

Arra törekszünk, hogy minél otthonosabb, barátságosabb, élményekben gazdagabb óvodai légkört alakítsunk ki, ahova a szülők szívesen hozzák gyermekeiket, és ahol ők jól érzik magukat.

Mindezek megvalósítására a garanciát abban látjuk, ha a szakembereink nyitott, kreatív, elhivatott személyek, kik folyamatosan fejlesztik pedagógiai tudásukat, tele vannak ambícióval, lelkesek. Partnereink észrevételeit figyelembe vesszük, s a felmerülő problémákat a lehető legrövidebb úton orvosoljuk.

Intézményünk innovációját széles körben is hozzáférhetővé és ismertté tettük.

8. Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Az óvodapedagógus az adott korosztály szükségleteire építve alakítja ki a nevelési és fejlesztési terveket, elősegítve a gyermekek egyéni haladási ütemének megfelelő fejlődést. Az óvodapedagógusok a homogén csoportokban végzett nevelés során az adott életkori sajátosságokat mélyebben és tudatosabban tudják érvényesíteni a pedagógiai tervezés és a napi nevelési folyamat során. A csoporton belüli kisebb differenciák kezelése tervezhetőbbé válik, így a gyermekek életkori és pszichikus fejlettségi szintjéhez igazodó pedagógiai attitűd valósulhat meg.

8. 1. A tevékenységközpontú óvodai nevelés célja és feladatai

A tevékenységközpontú óvodai nevelés a gyermek középpontba helyezését és az óvoda nevelési funkciójának kiteljesítését tekinti alapvető feladatának. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló intézménye, a családi nevelés kiegészítője. Az óvodai pedagógia és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását, s mint ilyen a gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszik az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő ütem figyelembevételével. Tehát nem csupán "megengedi", hogy a gyermek fejlődjön, nem passzívan szemléli ezt a fejlődést, hanem lehetővé teszi, elősegíti azt, tudatosan tervezett, szervezett nevelési helyzetek megteremtésével. A tevékenységközpontú óvodai nevelés a 3-7 éves korú gyermekek szociális életképességét (életre nevelését) minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli, a pedagógiai célok és feladatok centrumába tudatosan az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztését állítja, azaz **kooperációra** és **kommunikációra** kívánja képessé tenni óvodáskorban a gyermekeket.

A kooperáció és a kommunikáció az adott nevelési intézmény lehetőségei között valamennyi nevelési helyzetre vonatkozóan a következő konkrét tartalmat foglalja magába:

1. A kooperáció konkrét tartalma:

- a társas, közösségi és egyéni élet feltételeinek közös, összehangolt erőfeszítésén alapuló újratermelése

2. A kommunikáció konkrét tartalma:

- a közmegegyezésre (a konszenzusra) való törekvés mindazokban a kérdésekben, amelyek az együttélés és együttműködés előkészítését, lebonyolítását, ellenőrzését és értékelését szolgálják

Az óvoda a pedagógiaileg segített, ösztönzött szocializáció minél teljesebb megvalósítására törekszik. A kisgyermeknek ahhoz, hogy boldoguljon meg kell tanulnia beszélni, közlekedni, a környezetadta keretek között tevékenykedni, az eszközöket használni, a társakkal együttműködni, el kell lennie a mindennapi élet adta szerepeket, magatartásmintákat. Ez, akárhogyan is nézzük, komplex életfeladat, a szociális tanulás intenzív formája. Ennek egy részét - eltérő kulturális színvonalon - a családok teljesítik. Az óvoda azonban nem csupán kiegészítő szerepet játszik az elsődleges szocializáció folyamatában, hanem arányos fejlesztését, intenzitásának fokozását, magasabb színvonalra emelését is vállalja, azaz: kiegészíti, kiterjeszti, felerősíti a szociális tanulást.

A társadalom és az egyén kölcsönviszonyának valamiképpen a nevelés fogalmában is tükröződnie kell. Felfogásunk szerint a **nevelés** a társadalom számára szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése, a mi esetünkben a **tevékenységközpontú óvodai nevelés célja:**

A 3-7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magában foglalja:

- a.) a **teljes gyermeki személyiség fejlesztését** a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül.
- b.) az **életre való felkészítést** a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül.

Eddigi gyakorlatunkból kiindulva figyelembe vesszük, gyermekeink életkorát, egyéni sajátosságait, eltérő fejlődési ütemüket – tekintettel a sajátos nevelési igényű gyermekekre is.

Feladataink a cél elérése érdekében:

- Az egészséges, edzett, jó fizikai képességekkel rendelkező, lelkileg is kiegyensúlyozott gyermeki személyiség alakítása, a maximális mozgásigény kielégítése, a mozgáskedv fenntartása,
- valamint az emocionális, mentális, szociális képességek, készségek mellett a kommunikációs, kooperációs képességek megalapozása változatos tevékenységekben, megfelelő beszédhelyzetek teremtésével, irodalmi élmény nyújtásával, ezzel mintegy elősegítve az iskolai alkalmasságot,
- továbbá a környezetét szerető, óvó és védő, tájékozott, alapvető tudás birtokában lévő, környezettudatos szemléletű gyermekek nevelése.

Kiemelkedő fontosságúnak tartjuk a gyermekek tevékenykedtetését a nevelési célok megvalósítása szempontjából.

Alapelvünk:

A gyermeki személyiség tisztelete, elfogadása, szeretete. Igyekezünk a gyermekek egyéni képességeinek kibontakoztatásához hozzájárulni, az eltérő családi millióból érkező gyerekeket egyéni bánásmódban részesíteni.

Éppen ezért fontosnak tartjuk:

- A gyerekek szocializációjának elősegítését, hiszen „nemcsak másoknak kell alkalmazkodniuk hozzánk, nekünk is alkalmazkodnunk kell másokhoz, ezért minden tevékenységnek a gyermek egyéni örömein túl, a közös élményt is erősítenie kell”
- A játékot a gyermek legfontosabb tevékenységének tartjuk (a legtöbb időt fordítjuk rá a napirendünkben) és tudatosan felhasználjuk a gyermeki személyiség fejlesztésére (nem erőltetjük, csak ötleteket, eszközöket biztosítunk hozzá).
- A tanulást olyan komplex tevékenységnek tekintjük, amellyel elősegítjük a gyerekek személyiségfejlődését. Igyekezünk érdeklődésüket maximálisan kielégíteni és problémamegoldó gondolkodásukat fejleszteni, ezért lehetőséget biztosítunk az önálló

tapasztalatszerzésre, próbálkozásra, felfedezésre. A tanulás szervezésében a kötött és kötetlen szervezési formát egyaránt alkalmazzuk.

- Az adódó konfliktusok önálló, erőszakmentes megoldására kívánjuk megtanítani a gyereket (különös tekintettel a nagyobbakra). Ehhez erősítjük kompromisszum, konszenzus kötő képességüket, kulturált magatartási szokásaikat, kommunikációs, kooperációs képességüket.
- Napirendünk részben folyamatos. Ez azt jelenti, hogy igyekszünk elkerülni a felesleges várakozást, de fontosnak tartjuk, hogy a gyerekekben kialakuljon a késleltetési gátlás, tehát legyenek képesek türelemmel kivárni míg egy tevékenységben rájuk kerül a sor.

8.1.1. A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében:

A gyermek **fejlődő** személyiség, ezért a gyermeknek sajátos, **életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként** változó testi, lelki szükségletei vannak. A szükségletek kielégítésében, a gyermeki személyiség alakulásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van. A környezeti hatások közül a **család** szerepe igen jelentős, hiszen a család az első szocializációs színtér, amely a kisgyermeket formálja. A családi hatások a legtöbb esetben nem tudatosan tervezettek, sokkal inkább jellemző rájuk, hogy spontán módon valósítják meg a "társadalomba való bevezetés" feladatait. Természetesen a különböző kultúrájú családok másként viszonyulnak a gyerekhez, a gyerekek a családban elfoglalt helyéhez és más-más szerepet szánnak neki a családi életben belül. A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önállóság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét.

Óvodánk feltétel-, és szokásrendje tegye lehetővé, hogy a gyermekek egyéni fejlettségi szintjüknek megfelelően legyenek képesek alkalmazkodni az óvodai környezethez, hiszen a gyermekek alapvető joga, hogy testi-, lelki szükségletük ki legyen elégítve!

Az egészséges személyiségfejlődés fontos feltétele a helyes életritmus kialakítása a családdal közösen, figyelembe véve egyéni igényeiket, otthonról hozott szokásaikat. Rugalmas napirendünkkel segítjük a családi nevelést (az étkezések, pihenések idejét a hétvégi együttlétkor, hosszabb óvodai szüneteknél is ajánlatos betartani). Napirendünk lehetővé teszi, hogy valamennyi tevékenységre elegendő idő álljon a gyerekek rendelkezésére, türelmes légkörben gyakorolhassák a tevékenységekhez kapcsolódó helyes szokásokat. A napirend összeállításának elvi szempontjai közé tartozik a folyamatosság, rugalmasság, kötetlenség, választhatóság.

A gondozással nemcsak a gyermekek alapvető szükségleteit elégítjük ki, hanem hozzájárulunk a nevelési hatások feltételeinek megteremtéséhez, elsősorban az érzelmi nevelés feladatainak a megvalósításához.

A szükségletek kielégítésének az egyik legfontosabb feltétele az óvodapedagógus és a gyermek közötti jó kapcsolat. Az óvodapedagógus türelmes, tapintatos, segítő, „beleélő” és elfogadó magatartása segít a szokások elfogadásában.

A másik fontos feltétel a gyermekek jó közérzetéhez igazodó felnőtt közelség, olyan testkontaktus, amely együttérzést, melegséget, empátiát közvetít.

8.1.2. Az érzelmi nevelés

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága, magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Mindezt szükséges, hogy

- a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások éri;
- az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;
- az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

8.1.2.1. Az érzelmi nevelés feladatai

- A szeretet és kötődés képességének fejlesztése.
- A mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése.
- Az élménybefogadás képességének fejlesztése.
- Az érzelmek kifejező képességének fejlesztése.
- Az ösztönök és az érzelem irányításának fejlesztése.
- Az érzelmi zavarok tompítása, leépítése.
- Már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások éri a gyermekeket!
- Az óvodapedagógus - gyermek, gyermek - dajka, gyermek - gyermek kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze!
- Az óvoda egyszerre segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önérvényesítő törekvéseinek!
- Az óvoda teremtsen lehetőséget arra, hogy a gyermek kielégíthesse természetes társas szükségleteit, nevelje a gyermeket a különbözőség elfogadására!

A fejlesztés tehát azután kezdődik, miután a gyermek beilleszkedett a csoportba, jól érzi magát, alapvetően derűs, vidám légkör veszi körül, megismerkedett a felnőttekkel és a gyerekekkel, azaz bátran, biztonságosan mozog az őt körülvevő környezetben. A gyermekek gondozása az óvodai nevelőmunka alapvető feladata; olyan sajátos nevelési feladat, melynek színvonalas megvalósítása nemcsak a gyermek személyiségének fejlesztését alapozza meg, de lehetővé teszi annak a kedvező környezeti hatásnak a kialakulását, ami a gyermek további fejlődéséhez nagymértékben hozzájárul.

8.1.2.2. Az óvodapedagógus feladatai a gyermek érzelmi szükségleteinek kielégítése során:

- Az egészséges óvodai környezet megteremtése.
- A nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása.
- A gyermek megfelelő gondozottságának biztosítása.
- A gyermek alapvető fizikai, mentálhigiénés szükségleteinek kielégítése, egészségének védelme, edzése, óvása és megőrzése.

8.1.3. Erkölcsei nevelés

Fokozottabb figyelmet fordítunk az **erkölcsi nevelésre**.

Tudjuk, hogy a gyermekeket születésüktől kezdve különböző hatások érik, személyiségüket döntően közvetlen környezetük befolyásolja, hisz innen merítik a modelleket, szerepeket, amelyekkel azonosulni igyekeznek.

Tapasztalataink szerint a jól átgondoltan felállított és következetesen betartott szokás-szabályrendszer, a hozzájuk kapcsolódó illemszabályok, a gyermekek számára megkönnyítik a beilleszkedést, biztonságot adnak, megóvják a gyermeket az „ügyetlenségtől”, tartást adnak fellépésüknek.

Általunk fontosnak tartott:

erkölcsi tulajdonságok

- együttérzés
- segítőkészség
- önzetlenség
- figyelmesség stb.

akarati tényezők

- önállóság
- önfegyelem
- kitartás
- feladattudat
- szabálytudat stb.

illemszabályok (szokás- és normarendszer megalapozása)

- az óvodai viselkedés
- a jó megjelenés
- köszönés
- árulkodás és jogos panasz közötti különbség
- konfliktushelyzetek megoldása
- bemutatkozás
- ajándékozás
- illemsértő, illemtudó kifejezések helyes alkalmazása
- tekintettartás, megfelelő térköz alkalmazása
- segítségadás kérés nélkül is
- türelmes, kitartó magatartás
- utcai viselkedés

8.1.3.1. Az óvodapedagógus feladatai az óvodás gyermek erkölcsi nevelése során:

- Biztosítsa a gyermeki szabadságot, kötetlenséget!
- Sűrgetésmentes elfogadó légkört alakítson ki!
- Gondoskodjon a hosszú, nyugodt játékidőről!
- Nyitottság jellemezze!
- Kongruens metakommunikációt alkalmazzon!
- Derűt és humort is vigyen a mindennapokba!
- Követendő példát nyújtson!

- Legyen következetes!
- Engedjen több teret a rugalmasságnak, spontaneitásnak, kreativitásnak!
- A tekintélyelvűséget vesse el!
- Fogadja el az egyéniséget, alakítson ki sajátos arculatot a csoportban!
- Biztosítson lehetőséget az elhárító mechanizmusok alkalmazására! (mese, dramatizálás, szerepjáték, ábrázolás adta lehetőségek kihasználásával)
- Vigyen fényt a szürke hétköznapiakba! (csoport hagyományok, ünnepek, ajándékozás, örömszerzés)

8.1.4. Fenntarthatóságra nevelés

A környezettudatosság megalapozása nemcsak tudásbővítés, hanem életviteli szemléletformálás is. Az óvodai nevelés során célunk, hogy a gyermekek értő kapcsolatba kerüljenek természeti és társadalmi környezetükkel, felismerjék az ember és környezet kölcsönhatásait.

- Feladataink:
- A természet szeretetére és védelmére nevelés;
- Komposztálás, szelektív hulladékgyűjtés megvalósítása;
- Zöld napok és egyéb tematikus rendezvények szervezése;
- Helyi öko-programok, erdei óvoda, kertészkedés támogatása;
- Élményalapú környezeti nevelés, szoros kapcsolatban a családokkal.

9. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében

A gyermek személyisége és tevékenysége kölcsönösen egymásra hatva fejlődnek.

1. A gyermek tevékenykedő lény. Személyisége komplex tevékenységek által fejleszthető a leghatékonyabban. A gyermeki tevékenység fogalma összefoglalható az alábbiakban:

a.) Valamilyen belső szükséglet kielégítésének vagy külső követelmény teljesítésének eszköze.

b.) Képességfelhasználás, képességfejlesztés eszköze.

A gyermek fejlesztése, fejlődése a közösségi élet, a tevékenységek rendszerében valósul meg. Tartalma a tevékenységekben, a közös élményekben, kapcsolatokban formálódik. Arra kell törekednünk, hogy megismerjük a gyermekek egyéni szükségleteit, egyéni képességeit, majd az alapos megismerés figyelembevételével biztosítanunk kell számukra a differenciált tevékenységet, amellyel komplex módon fejleszthetjük személyiségüket.

2. A nevelőhatás belső - a tevékenység tartalmából eredő – feltételei:

- a.) Az egyén számára érdekes, a csoport számára fontos, hasznos tevékenység legyen! (aminek hasznosságát egyre szélesebb közösség ítélheti meg)
- b.) A célkitűző és a célmegvalósító tevékenység egysége érvényesüljön!
- c.) A tevékenység és az eredmény kölcsönös feltételezettsége biztosítva legyen! (csak a végigvitt, befejezett tevékenységnek van értéke)
- d.) A tevékenységrendszer teljessége zavartalan legyen kettős szempontból:
 - elágítse ki a gyermek akciószükségletét,

- oldja meg az adott gyermekközösség valamennyi feladatát! (az önkiszolgálástól a csoportélet kialakításától a környezet formálásáig)

3. A nevelőhatás pedagógiai feltételei:

- a.) A tevékenység pedagógiai előkészítése (ráhangolás, tudatosítás, stb.) közös feladata az óvodapedagógusnak, dajkának és az egész óvodai környezetnek.
- b.) A tevékenység pedagógiai megszervezése az óvoda dolgozói részéről nagy tapintatot igényel (semmit se végezzünk el a gyerekek helyett, de mindenben segítsünk amikor arra szükségük van a gyerekeknek).
- c.) A tevékenység pedagógiai értékelése ugyancsak alapvető feladata az óvodapedagógusnak. A siker, sikertelenség okai, a jól vagy rosszul megválasztott tevékenységi mód, az együttműködés megléte vagy hiánya stb. lehet az értékelés kiinduló pontja.

A személyiség felfogható az egyénre jellemző tevékenység-hierarchiaként. Az életkori és az egyéni adottság nagy mértékben meghatározzák a gyermeki tevékenység minőségét és mennyiségét. Ezt figyelembe véve elősegítjük a tevékenységek minél szélesebb kibontakoztatását a csoportban.

A tevékenységközpontú program tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre, és a nevelési folyamat a következő négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg, melynek elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

Tevékenységi formák:

- játék és tanulási tevékenység
- társas és közösségi tevékenység
- értékteremtő munka tevékenység
- szabadidős tevékenység

9.1. Az óvodapedagógus feladatai a tevékenységek megszervezésében:

- Biztosítsa minél változatosabb többfajta tevékenység egyidőben történő gyakorlásához a megfelelő feltételeket! (idő, hely, eszközök, ötletek)
- A tevékenységek megszervezésében támaszkodjon a gyermekek tapasztalataira, a gyermekek aktuális élményvilágára!
- Élmények nyújtásával segítse elő a minél sokrétűbb és minél komplexebb tevékenységformák kialakulását az óvodai csoportban!

10. A képességek szerepe a nevelési cél elérésében

A tevékenységközpontú nevelés olyan képességek kifejlesztését jelenti, amelyek a társadalomban létező, elképzelhető pozitív tevékenységek gyakorlásához szükségesek. Végző soron minden alkotó, termelő képesség társadalmilag szükségesnek tekinthető. Az egyéni képesség részben öncél, az önmegvalósítás mértéke, részben a társadalmi létezés eszköze, a társadalmi haladás feltétele, forrása. Ezt a kettős meghatározottságot a pedagógiának nem áll módjában megkerülni, a belső arányokon, a tendenciákon azonban lehet módosítani, az önmegvalósítás és a társadalom érdekeit szolgáló tevékenység teljes vagy részleges egybeesését elő lehet segíteni.

A tevékenység-szervezés és a képességfejlesztés kölcsönös kapcsolatban áll egymással:

A nevelés a társadalmilag szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése. Ebben a minőségében egyszerre több részfunkciót teljesít a nevelés:

- orientáló tevékenység
- tevékenységszervezés
- képességfejlesztés

A tevékenység több szempontból is bázisa a képességfejlesztésnek:

- A tevékenység a kifejlesztett képesség forrása (mivel a képességek tevékenység közben fejlődnek).
- A tevékenység nemcsak forrása, hanem célja is a képességek fejlesztésének (a képesség, meghatározott tevékenységekre való alkalmasság).
- A tevékenység a képességfejlesztés eszköze (az adekvát képességek csak konkrét tevékenységek által formálhatók).
- A tevékenység a kifejlesztett képességek felhasználásának, kifejtésének színhelye (a képességek csak meghatározott tevékenységekben nyilvánulnak meg).

A képesség és a tevékenység annyira mély és genetikus kapcsolatban áll egymással, hogy csak a reáltevékenységekre alapozott nevelésnek lehet igazi esélye a sikeres képességfejlesztésre, hiszen minden képesség valamilyen tevékenységre való alkalmasság, és a képességek csak tevékenységekben fejlődhetnek ki és nyilvánulhatnak meg. Ez az általános képességekre is érvényes. Nincs olyan általános képesség, amelynek ne valamilyen konkrét tevékenység lett volna az eredeti forrása. A kommunikációra és a kooperációra való képességet a gyermek a kommunikáció és a kooperáció egymással összefüggő folyamatában a kommunikáció és a kooperáció gyakorlása közben és által szerezheti meg. Ezek, mint említettük, kitüntetett képességosztályok; bár nem tartalmazzák az emberi képességek összességét, magukban foglalják azokat a lényegi képességeket, amelyek a tudatos emberi élet folytatásához elsőrendűen szükségesek. Az emberi képességek összessége több emberformáló folyamat, pl. a szocializáció, a művelődés eredményeként jelenik meg. Az előbbieken azonban itt is aktív szerepet töltenek be: szervezik, rendezik, hatékonyabbá teszik, stb. az egyén képességstruktúráját.

10.1. Az óvodapedagógus feladatai a képességek fejlesztésében:

- Folyamatosan biztosítsa a gyermekek számára, a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit!
- A folyamatos megfigyelés útján alkosson tiszta képet a gyermek meglévő képességeiről, ennek ismeretében törekedjen a képességek fejlesztésére!
- A kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyermekekre egyénre szabott fejlesztési terv alapján gyakoroljon hatást!
- Minden gyermek képességét önmagához - a saját lehetőségeihez - viszonyítva igyekezzon fejleszteni!

A nevelés szempontjából vannak kitüntetett képességosztályok. A társadalmi és egyéni szempontokból lényeges képességek két nagy csoportba sorolhatók:

1. Az első csoportba tartoznak a **kooperációs** képességek,
2. A második csoportba tartoznak a **kommunikációs** képességek.

Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát, stb. mindenekelőtt az alapul szolgáló tevékenység társadalmisága (közhasznú volta, kulturális színvonala, relációgazdagsága, stb.) határozza meg.

Más szóval: korántsem mindegy, hogy miben kooperálunk, hogy miről kommunikálunk.

10.2. A kommunikáció eszközszerrendszere

A kommunikáció mindig két síkon zajlik. Nyelvi (verbális) és nem nyelvi (nonverbális) szinten: mimika, tekintet, testtartás, térközsabályozás, kulturális szignállok, vokális kód, gesztus stb. A két szint egymással összefonódva, egyszerre jelenik meg a kommunikációban. Az úgynevezett „meta” jelzések felülbírálják a tartalmi kommunikációt, így megerősíthetik a mondandó hitelességét vagy kéteessé tehetik azt.

A nonverbális eszközök közül az óvodai nevelésben különös figyelmet érdemel a térközsabályozás, hiszen a kisgyermek fokozottan igényli a testi közelséget.

10.2.1. A kommunikációs nevelés célja

- Egyéni fejlesztés biztosítása az arra rászoruló gyermek részére.
- A kreatív interakciós képesség kialakítása.
- A szocializáció elősegítése, a családi nevelés pótlása, kiegészítése.
- Az iskolai alkalmasság elősegítése, az iskolai kommunikációs kudarcok megelőzése.
- A gyermeki személyiség pszichés beállítódásának megalapozása az elfogadás, az együttműködés, önállóság, találékonyság, kapcsolatfelvétel és alakítás területén.

A kreatív együttműködési képesség egy tudatosult, alkotóan alkalmazkodó magatartást jelent minden kommunikációs helyzetben. A gyermeknek ehhez utánzásokon alapuló biztonságos normaismeretre, gyakorlatra és nagy mintakészletre van szüksége.

10.2.2. A kommunikációs képességfejlesztés szervezeti keretei

- Spontán kommunikációs helyzetekben.
- Hagyományos kötelező foglalkozásokban.
- Hagyományos kötetlen foglalkozásokban.
- Spontán játéktevékenységből kezdeményezett formában.
- Élethelyzetekben, munkafolyamatokban kezdeményezett formában.
- Alaphelyzetből kezdeményezett játékos tanulás a spontán játékkal párhuzamosan.

1. A játékos tanulási helyzetek *kommunikációs tevékenységei*

Az emberi érzelmek kifejeződése:

- az arcon (piktogramok, fényképek, film stb.),
- a testtartás, mint az érzelmek kifejezője (megfigyelés, utánzás, „eljátszás”),
- az emberek egymás közötti emócióinak kifejeződése (harag, félelem, öröm, bánat stb.),
- állat és ember kapcsolatában az emóciók szerepe és megnyilvánulása.

2. Kommunikációs helyzetgyakorlatok

- Az „újra játszás” kihasználása; szimulált tapasztalatszerzés, rejtett konfliktusok, feszültségek feloldása, ezáltal a magatartászavarok egy részének leküzdése lehetséges.

3. Mesélés, mesehallgatás, bábozás, dramatizálás

- A mese alapvető élményforrása a gyermeknek: élteti fantáziáját, levezeti feszültségét, szorongásait, katarikus élményt biztosít. Azonosulási lehetőség a megjelenítésekben (bábozás, dramatizálás).
4. Mozgás, tánc
- A nonverbális kommunikáció legősibb eszközei, feszültség-és gátlásoldó hatása kihat a nyelvi kommunikációra is.
5. Versmondás
- A legtermészetesebb alkalom a beszédtechnikai problémák javítására; a testtartás és tekintettartás gyakorlására; verbális emlékezet fejlesztésére.

10.2.3. Feladatunk a kommunikációs képességfejlesztés szempontjából

- Személyes példamutatásunk legyen modellértékű a gyermekek szemében!
- Legyünk hitelesek, metakommunikációnk csakis megerősítheti mondanivalónk tartalmát!

Tudatosan kell használnunk a nonverbális kommunikáció csatornáit, - nem csak paralingvisztikus funkciójukban – hogy segítségükkel a gyerekek tudjanak azonosítani érzelmeket, magatartásformákat, s ez segítse őket kapcsolatteremtésükben és tartásukban.

- Attitűdünk legyen „meleg” és támogató, határozott, következetes, elfogadó, együttműködő!
- Kapcsolatteremtésben mi legyünk a kezdeményezők; „személyes” kapcsolatunk legyen minden gyermekkel; ismerjük szokásait, kedvenc játékát, örömeit, bánatait!
- Hanghordozásunk legyen egyenletes, azonban felháborodásunkat kinyilváníthatjuk!
- Igyekezzünk a gyerekek interakciós zavarait feltárni, okait megkeresni, s tapintatos megoldásra törekedni!
- Teremtsünk látszólag „ad hoc” beszélgetéseket, melyekben az egész csoport vagy egy kis csoport vesz részt, vagy négy szemközti társalgás folyik!
- Mintaadással hozzuk a gyerekek tudtára a helyes beszédtechnikát, artikulációt, légzéstechnikát úgy a spontán beszélgetések, mint a versmondás, mesélés, bábozás alkalmával!
- A logopédus szakértelmét igénybe vesszük az általa szükségesnek vélt esetekben.

10.3. A kooperáció célja

A kooperáció célja az, hogy a csoport tagjai vegyék tudomásul egymást, figyeljenek egymásra, legyenek képesek beleélni magukat más gyerekek helyzetébe, ezáltal minden gyermek önálló, aktív személyként éli meg önmagát; hogy az „én” és a „másik” elkülönüljön. A közösség és az egyén – az egyén és a közösség egymásra hatása legyen fejlesztő. A csoportok közötti kapcsolat az óvodai élet egész folyamatára terjedjen ki, ne csak alkalmanként legyen jelen.

10.3.1. A nevelés tartalma

- Fejlődjön tűrő-és konfliktusmegoldó képességük!
- Legyenek képesek saját akarataikat alávetni másokénak; ha szükséges tudjanak lemondani saját elgondolásukról, ha a többiek célszerűbbet ajánlanak!

- A vezető tulajdonságokkal rendelkező gyerekek e képességeiket a csoport érdekében fejtsék ki!
- Fejlődjön a gyermekek szociális érzékenysége!

10.3.2. Feladatunk a kooperációs képességek fejlesztésében

- Fontos személyes példaadásunk a kooperációt igénylő helyzetekben.
- Olyan környezetet alakítunk ki, amelyben a gyerekek biztonságosan mozoghatnak, megtalálhatják a teret, eszközt, időt a közös játékra vagy a csendes elvonulásra.
- Tudatosan irányítjuk a gyermekek figyelmét – megfelelő motivációs bázis alkalmazásával – a közös tervezgetés, készülődés, a közösen végzett tevékenység örömeit adó jelenségéhez!
- Folyamatosan biztosítjuk a gyermekek számára a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit!
- A folyamatos megfigyelés útján alkossunk tiszta képet a gyermek meglévő képességeiről! Ennek ismeretében törekedjünk a képességek fejlesztésére!

A kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyermekekre, egyénre szabott fejlesztési tervet készítünk. Minden gyermek képességét önmagához – a saját lehetőségeihez – viszonyítva fejlesztjük.

11. A tudatos fejlesztés lehetőségei

A 2,5-7 éves korú gyermek fejlesztése a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg. A nevelési folyamat a környezettel való állandó és szoros kapcsolatban zajlik. A nevelési folyamatban a gyermek spontán fejlődése, érése és a nevelési céloknak megfelelő tudatos fejlesztése egymást kiegészítve érvényesülnek. A tudatos fejlesztés az óvodapedagógus által irányított, befolyásolt, de nem kizárólagosan tőle függő folyamat. A társadalmi, gazdasági környezet, a helyi lehetőségek, a gyermekcsoport életkora, összetétele, a szülők igényei mind befolyással vannak a fejlesztés tartalmára. A tudatos fejlesztést az objektív és szubjektív feltételek ugyancsak jelentősen befolyásolják.

Az **objektív (külső) feltételek**, mint az óvoda épülete, berendezései, az óvoda udvara a gyermeket körülvevő környezet általában adottak. Ebben a tekintetben a tevékenységközpontú óvodai nevelési program nem igényel különleges feltételeket. Csupán arra korlátozódunk, hogy a Magyarországon elfogadott szabályok alapján megfelelő csoportszoba, mosdóhelyiségek és udvar álljon a gyermekek rendelkezésére. Az óvónői önállóság kérdéskörébe tartozik, hogy a meglévő adottságokon belül milyen bútorzattal és hogyan alakítják ki az óvoda belső tereit és csoportszobáit.

A program megvalósítását szintén elősegíti, ha az óvoda udvarát sem kerítésekkel, sem sövényekkel nem választjuk el, hanem ellenkezőleg arra törekszünk, hogy minél nagyobb egybefüggő játszó és mozgásra alkalmas tereket alakítunk ki. Ez nagymértékben elősegíti azt a pedagógiai célunkat, hogy a kooperáció és kommunikáció gyakorlása az egész nap folyamán kölcsönösen és akadálytalanul megvalósuljon. Ugyanezt a célt szolgálja a csoportszoba szűk kereteinek kitágítása azáltal, hogy minél nagyobb területen engedjük az óvodásokat mozogni. A folyosó, a mosdó, az előterek mind-mind alkalmasak arra, hogy játszó és beszélgetőhelyek legyenek a gyermekek számára. A homogén csoportműködés esetén a nevelési keretek csoporton belül zártabbak, viszont mélyebb kapcsolat alakulhat ki a pedagógus és gyermek, valamint a gyermekek között.

A tudatos fejlesztés szubjektív feltétele:

- Az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése.

A hangsúly az aktív, kétpólusú együttműködésre kerül. Az aktív nevelés tevékenységközpontú és tevékenységre alapozott nevelés. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a gyermeknek éppúgy lehet véleménye, elképzelése, ötlete, javaslata, mint a felnőttnek. Ezt komolyan kell venni és beépíteni a fejlesztési elképzelésünkbe. A gyermeket ugyanis saját környezete, saját tapasztalatai, élményei befolyásolják amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a nevelés folyamatában, hanem éppen ellenkezőleg ezekre az élményekre, tapasztalatokra szükséges ráépíteni, megtervezni a gyermeki tevékenységeket. A fejlesztés során abból kell kiindulni, ami a gyermeket körülveszi, foglalkoztatja és érdekli. Ezzel válik lehetővé a gyermek aktivitásának bekapcsolása a nevelés folyamatába.

A tudatos fejlesztés (értelmi nevelés) feladatai:

- Egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása,
- másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség –) fejlesztése.
- Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

12. Az óvodapedagógus modell szerepe

„A tevékenységközpontú óvodai nevelés az óvodapedagógust kulcsfontosságú szereplőnek tekinti a nevelés folyamatában.”

- „Az óvodapedagógusnak azonosulást indukáló szerepe van. Fontos mit, hogyan mond a pedagógus; miként viselkedik, hogyan öltözködik stb...” Ezért felmérjük, milyen értékrendszerrel rendelkezik a gyermek, s ezt tiszteletben tartva közelítünk felé.
- Óvodánkban a gyermekek igényeit megértéssel fogadni, empátiakészséget mutatni is hozzátartozik az érzelmi neveléshez, illetve az a pedagógus modell egyik sajátos vonása kell, hogy legyen!
- Viszonyunk a közösségi értékekhez is egyértelműséget fejezzen ki cselekedeteink, szavaink által!
- Legyünk képesek a testi kontaktusra, simogassuk, ölelgessük, szeretgessük az ezt igénylő gyermekeket!
- Óvónőink magatartása legyen:
 - határozott
 - barátságos
 - szeretetteljes
 - őszinte
 - toleráns
 - megértő
 - figyelmes

- A gyermekekkel igazságosan, differenciáltan, egyéni sajátosságaikhoz igazodva bánjunk!
- A tanulási folyamatban az óvónői modellkövetés domináljon! A gyermeknek bizonyos sémákat is meg kell tanulnia, ehhez kell az óvodapedagógus személyes példája, mintája. Nyújtsuk azokat az ingereket az „együtt-tanulás” (interakciós) helyzetekben, amelyek során a gyermek megfigyelhet, utánozhat, gyakorolhat, próbálkozhat!
- Óvodánk légkörének jellemzője legyen – amely egyúttal óvodapedagógusaink személyiségének jellemzője is:
 - a bizalom,
 - a megértés,
 - a nyíltság,
 - a türelem,
 - az őszinteség,
 - a segítőkészség,
 - a szolidaritás.
- A játékos tanulás során legyünk partnere a gyermeknek! A gyermekek a tanulási sémát is tanulják, utánozzák, miközben észrevétlenül átveszik az óvodapedagógus hangulatát, beállítódását. A helyzetek megoldása, a megoldásban való részvétel örömforrássá válik a gyermekek számára.
- Óvodapedagógusaink legfőbb jutalmazó, büntető eszköze a megelőlegezett bizalom legyen!

Modell szerepünk az anyanyelvi, illetve kommunikációs képességek fejlesztése terén is jelentős. Beszédünk legyen követésre méltó, a hangok ejtése kifogástalan; mondat szerkesztésünk egyszerű, de változatos! Éreztessük meg a gyermekkel a nyelv kifejezőerejét, szépségét! Természetes hangon, a csoport hang- és zörejszintjéhez alkalmazkodva beszéljünk! Törekedjünk a szemléletességre beszédünkben is! Kérdéseinkkel fejlesszük a gyermek gondolkodását, ösztönözzük beszédre őket, nyújtsunk modellt a gyermeknek saját kérdéseinek megfogalmazásához! Tapasztaltassuk meg a metakommunikáció sokrétűségét is! A beszédhelyzet megteremtésével az egyéni fejlődés ütemének megfelelően fejleszthetjük a gyermek kommunikációs képességeit!

- Óvodapedagógusaink személyisége legyen nyitott, fogékony, rugalmasságot, felelősségtudatot is magába foglaló!
- Modell szerepünk érvényesüljön a nevelő-fejlesztő munka során is, így segítve a gyermek tehetségének kibontakoztatását (kivárási képessége), illetve a gyermek hátrányos helyzetéből való felzárkóztatását!
- Célrendszerünkben adódóan a környezetet védő, óvó magatartásunkkal legyünk minta a gyermekek előtt! Jól tájékozott, alapvető természetismerettel rendelkező felnőttként törekedjünk tudásunkat átadni a gyermekeknek!
- A szülő-óvodapedagógus kapcsolatrendszer a tapintatra épül. Kapcsolatunkban éreztessük az őszinte „odafordulást”, az empátiát és segítő szándékunkat addig a pontig, amíg a szülő ezt képes elfogadni! Pedagógiai módszereink alkalmazását beszéljük meg velük, s legyen mindenkor minta a szülők előtt a nevelési helyzetekben! Hangsúlyozzuk: mindig a gyermek érdekeit tartjuk szem előtt! Fogadjuk el a szülőt, tiszteljük őt, ismerjük el a család elsődlegességét, s ez modell szerepünkön is tükröződjön!
- Nevelőtestületen belül tiszteljük egymás önálló kezdeményezéseit; adjuk át tapasztalatainkat egymásnak Higgadt, bántó, sértőviselkedést mellőző személyiségjegyek megőrzésére törekedjünk; vélemény- és nézetkülönbségeinket

fontoljuk meg, vitassuk meg, nem elutasítva azt. Kölcsönös tisztelet, megbecsülés tükröződjön óvodapedagógusaink viselkedésében!

13. Az óvodapedagógus és a dajka együttműködése

„A dajka jelenléte és a szerepe az óvodai nevelésben korábban kevésbé jelentett pedagógiai munkát, sőt azt tapasztaltuk, hogy mintegy kirekesztődtek a dajkák a nevelési folyamatokból. A tevékenységközpontú óvodai program megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagógusával összehangoltta válik, mert a dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük.”

Mint segítőnek – az óvodapedagógus irányítása mellett – feladata a közvetlen testi-érzelmi kapcsolat megteremtésével a példaadáson kívül a csoport közös életének megszervezésében a szokás-és kapcsolatrendszer kialakításában való hatékony közreműködés, a gyermek fejlettségének ismeretében.

- Segítsen a gondozási feladatok elvégzése során azzal, hogy mintát ad, tanítja és gyakoroltatja a napi élethez szükséges szokásokat, amelyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válik (étkezés, testápolás, öltözködés)!
- Segítsen a napirend megvalósításában, a megfelelő, helyes életritmus kialakításában!
- Segítsen a munkatevékenységek alapvető feltételeinek megteremtésében:
 - munkaeszközök biztosítása, rendben tartása;
 - elegendő munkalehetőség (amit csak tud, a gyermek végezze) és idő biztosítása;
 - megfelelő hely;
 - nyugodt, békés légkör kialakítása a tevékenységekhez!

„Ahhoz, hogy a nevelésben a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, és az óvodapedagógus által követett értékeket megerősítse, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztatva legyen az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően. Tudnia kell milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvodapedagógusok a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani.”

Fontos követelmény még, hogy az óvoda valamennyi felnőtt dolgozójának magatartása legyen határozott, következetes, barátságos, szeretetteljes, őszinte, minden gyermek számára elfogadó és toleráns, tehát minta értékű!

14. A környezetben élők hatásai – kapcsolattartás partnerekkel

Az óvoda mindig adott környezetben működik, ezért valamennyi óvoda esetében lehetnek eltérő és azonos vonások a környezet feltételeit, lehetőségeit illetően. Nagyon fontos hatást gyakorolhat az óvoda nevelőmunkájára az, hogy milyenek az óvoda környezetében élő emberek. A helyi nevelési rendszer kialakításának elengedhetetlen feltétele az óvoda környezetében élők véleményének, javaslatainak, kifogásainak vagy dicséretének ismerete. Az óvodai nevelés sohasem lehet tartósan ellentétes az adott környezet elvárásaival. Különösen igaz ez akkor, amikor a szülők egyre inkább kezdik felfedezni, hogy az óvoda tulajdonképpen szolgáltató intézmény, melynek célkitűzéseit a szolgáltatást igénybevevők érdekeinek, elképzeléseinek és szükségleteinek megfelelően kell kialakítani.

14.1. Kapcsolat a családdal

Törekszünk a család és az óvoda szoros együttműködésére, ebből kifolyólag támaszkodunk az otthoni nevelésre, de szükséges esetben ösztönözzük a szemléletváltást. A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű, valamint a migráns gyermekek nevelésére irányuló alapelv az inkluzív pedagógia.

14.1.1. Feladataink a családdal való kapcsolattartásban

- A nevelésben óvodánk ismerje el a család elsődlegességét, tisztelje a szülőt!
- Fogadjuk el a szülőt még akkor is, ha a gyermeknevelésben súlyos hiányosságokat tapasztalunk!
- Kapcsolatunkban éreztessük az őszinte „odafordulást”, az empátiát és segítő szándékot addig a pontig, amíg a szülő ezt képes elfogadni! (modellnél)
- Kapcsolatunk épüljön a tapintatra és mélyüljön el a közös programok együttes tevékenységei alkalmával!
- Ismerjük el, és fogadjuk el a család szokás- és szabályrendszerét, tapintatosan segítsük az életmód jó szokásainak alakításában!
- Az óvodapedagógusok és a szülők kölcsönösen alkalmazkodjanak egymáshoz!
- A szülők részletes tájékoztatást kapjanak gyermekük fejlődéséről, az életkornak megfelelő nevelési célokról és a fejlesztési lehetőségekről.

Intézményünkben a szülők képviselőtét a Szülői Munkaközösség (SZM) látja el.

14.1.2. A kapcsolattartás módjai, formái

- Családlátogatás
- Naponkénti párbeszéd
- Szülői értekezletek – évente két-három alkalom
- Nyílt nap a tanköteles gyerekek szülei számára (vendégünk a tanítónéni) – évente egy alkalom
- Ünnepek lebonyolításában való részvétel (farsang, karácsony stb.)
- Közös programok (családinap, kirándulás stb.)
- Fogadó óra

Családlátogatás: óvodakezdés előtt, a szülő hozzájárulásával. Szükség esetén év közben a gyermekvédelmi felelőssel együtt, a szülővel egyeztetett időpontban. Célja: a közvetlen környezet megismerése, a gyermek helye a családban, a család nevelési elvei, szokásai, kapcsolatfelvétel a szülővel.

Mindennapos beszélgetések: a pillanatnyi hangulat elmondása, amely befolyásolja az egész napi tevékenységét a gyermeknek.

Szülői értekező: az óvodát, a csoportot, a gyermeket érintő események, programok megbeszélése. A szülők véleményének meghallgatása.

Nyílt nap a tanköteles gyerekek szülei számára: lehetőséget biztosítunk a napi életbe való betekintésre, így a szülő gyermekének új vonásait, tulajdonságait fedezheti fel. Megismerheti gyermeke helyzetét a közösségben, iskolakészültségének állapotát.

Rendezvényeink nagymértékben erősítik a szülők, nagyszülők és az óvoda kapcsolatának folyamatát, hiszen ilyenkor igénybe vesszük segítségüket, amelyre nagy szükségünk van.

Fogadó óra: előzetes egyeztetés szerint

14.2. Kapcsolatok külső intézményekkel

14.2.1. Az óvoda és az iskola

Az óvodából az iskolába történő zavartalan átmenet megkívánja óvodánk és az iskola nevelőmunkájának összehangolását, a két intézmény aktív együttműködését, mellyel a kölcsönös nyitottság, a bizalom megteremtése a célunk.

Óvodánk iskolai életmódra történő felkészítése akkor eredményes, ha a gyerekek örömmel, bizalommal és érdeklődéssel várják az iskolát. Ennek érdekében lehetővé tesszük, hogy a gyerekek pozitív élmények útján ismerkedjenek meg az iskolai életmóddal.

Óvoda- iskola közötti átmenet:

Az intézmény nevelési folyamatának részét képezi az *átmenet* kérdésköre, ezért együtt kell kezelni, támogatni ezt a feladatot. Mindent megteszünk, hogy a gyerekek és a szülők számára megkönnyítsük az óvodából az iskolába való átmenetet.

A kapcsolattartás módjai, formái:

- tapasztalatcserék
- „nyílt órákon” való részvétel
- iskolások visszalátogatnak az óvodába (meghívott előadók, kiállítások stb.)
- az iskola „iskolakóstolót” szervez a leendő elsőosztályosok számára
- iskolások (alkalomszerűen) műsort adnak az óvodásoknak
- egymás rendezvényein való részvétel
- az iskolai tanévnyitó ünnepségen a leendő elsősök műsorral lépnek fel

A fent említett kapcsolattartási formákat természetesen rugalmasan kezeljük, az aktualitásokhoz, az időközben felmerülő igényekhez igazítjuk.

14.2.2. Az óvoda és a bölcsőde

Figyelembe vesszük a bölcsődei csoportból érkező gyermekek kialakult szokásrendszerét és neveltségi szintjét, erre építve alakítjuk tovább óvodai fejlesztésüket.

Kapcsolattartás formái:

- kölcsönös látogatások

- leendő óvodások átszoktatása
- közös nevelési értekezletek

14.2.3. Az óvoda és a közművelődési intézmények

Óvodánk és a közművelődési intézmények kapcsolatában a kölcsönös nyitottság fenntartása a célunk.

- Ismerjék meg a gyerekek a Művelődési Házban folyó különböző tevékenységeket!
- Használják a Könyvtár adta lehetőségeket, (pl.: újság-, könyvkölcsönzés) tekintsék meg a szervezett kiállításokat, különféle programokat!

14.2.4. Az óvoda és egyéb intézmények kapcsolata

○ **HKSZK Nagyhegyesi Szociális Család-és Gyermekjóléti Szolgálattal.**

Célja: Az egyenlő hozzáférés esélyének biztosítása, a hátrányos helyzet korrigálása.

- közös családlátogatások (szükség esetén)
- értekezletek
- esetmegbeszélések

○ **Kapcsolatot tartunk a Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottságával és a Hajdú-Bihar Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Hajdúszoboszlói Tagintézményével**

A gyerekek fejlesztésének, a magatartászavarok megszüntetésének, a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek szükségleteinek biztosítása érdekében hatékony együttműködés kialakítására törekszünk.

○ **Igényt tartunk az egészségügyi szakszolgálatok munkájára:**

- házi orvosok, védőnők, gyermek fogászat, a gyermekkori diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmény, valamint a tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek szakorvosai

○ **Kapcsolatot tartunk:**

- **a fenntartóval:** a köznevelési, illetve önkormányzati törvényben szabályozott fenntartói irányítás alapján. Évenkénti beszámoló az óvoda helyzetéről, költségvetés elfogadása, magvalósításának, felhasználásának ellenőrzése.
- **Oktatási Hivatallal:** tankötelezettség megkezdése; oktatás-képzés igénybevétele; minősítések, tanfelügyeleti ellenőrzések lebonyolítása; digitális tartalmak elérése
- **a Pedagógiai Szakmai Szolgáltató Intézetekkel (POK Debrecen):** a POK könyvtárának, médiatárának használata; meghirdetett képzéseken való részvétel; szaktanácsadás

15. A fejlesztés tartalma

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete kialakításának. Éppen ezért a

tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg. A négyes feladatrendszer elemeit a nevelés foglalja keretbe. A feladatrendszer elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

A feladatrendszer elemei:

- 1. Játék és tanulási tevékenység**
- 2. Társas és közösségi tevékenység**
- 3. Értékteremtő munka tevékenység**
- 4. Szabadidős tevékenység**

A feladatrendszer elemei egymást átszöve érvényesülnek és valamennyien együtt jelentik az óvodáskorú gyermek nevelésének tartalmát. Ezt azért is szükséges hangsúlyozni, mert a gyermek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg. Természetes tehát, hogy a feladatrendszer elemei mereven nem választhatók el egymástól, mint ahogy a tevékenységek is összefüggenek egymással. A gyermek számára egy adott tevékenység mint pl. a sepregetés éppúgy lehet játék és munka is, mint ahogy beletartozhat a közösségi tevékenységek körébe, hiszen másokért, másokkal együttműködve végezheti. Pontosan ez az oka annak, hogy a nevelés tervezésekor nem szedhetjük szét a feladatrendszer elemeit, hanem egységben gondolkodva a tervezett tevékenységekből kiindulva kell a tervezést átgondolnunk. Miután a tanulást a nevelés részének tekintjük, ezért a nevelés és a tanulás tervezésében is a komplex gondolkodásmód, az egymáshoz való kapcsolódás és nem a nevelési területek szétdarabolásának szándéka vezeti gondolatainkat.

15.1. Játék és tanulási tevékenység:

A játék a 2,5-7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége. A játék nemcsak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket. Ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újraélheti kellemes élményeit. A környező világról sőt a világegyetem egészéről is a játékon keresztül közvetíthetjük a legtöbb ismeretet a kisgyermek felé.

A játék tehát olyan komplex tevékenységforrás, melyet az óvodapedagógusnak tudatosan kell felhasználnia a nevelés folyamatában céljai eléréséhez. Az óvodapedagógus tudatossága természetesen sohasem irányulhat a gyermekre, hiszen kitalált és erőltetett úgynevezett "játékos módszerekkel" nem helyettesíthető a gyermeki tevékenység. A gyermeki tevékenységet - különösen a játékban - nem szabad szűken értelmeznünk. A játéktevékenység tág értelmezése lehetővé teszi, hogy nemcsak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a "szellemi alkotást" is tevékenységként fogjuk fel a játék során. A gyermek gondolatban megalkotja, kitalálja a játék szereplőit és bármilyen eszközzel vagy tárggyal helyettesíti azokat. Minden gyermeki tevékenység - beleértve a játékot is - felhasználható spontán és az óvodapedagógus által irányított tevékenységre. Nagyon fontosnak tartjuk olyan hangulatok, ingerek tárgyi lehetőségek megteremtését, melyeknek hatására a gyermekek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nincs szükség a pedagógus által kezdeményezett vagy irányított játéktevékenységre, hiszen köztudott, hogy három éves kor táján még kifejezetten igényli a

gyermek a felnőttel való együttjátszást. Csupán a helyes arányok megtalálására kívánjuk a figyelmet felhívni. A nevelési folyamat intenzív képességtermelő jellege ugyanis alapvetően attól függ, hogy milyen szélességben és mélységben képes az óvoda a gyermeki öntevékenység rendszerét kiépíteni. A játékon belül meghatározott eredmény elérését célzó öntevékenység a legfőbb biztosíték arra nézve, hogy az öntevékenység az önfejlődés, az önfejlesztés motívumait, képességeit és készségeit is létrehozza.

Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesítése a gyermekek mentális egészségének biztosítása érdekében.

Jót és jól játszani - ez a gyermek dolga az óvodában. Az óvodapedagógus feladata megfigyelni a gyermek játékát, felhasználni azt saját nevelési céljai elérése érdekében és szükség esetén indirekt módon befolyásolni. A játék kicsiben maga az élet; az amit a kisgyermek felfog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Éppen ezért az életre nevelés is a játékból indul ki és a játék segítségével teljesebbé válhat. A tevékenységközpontú program alapelve, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyermekeknek a szabad játékra. A játéktevékenységhez szükséges feltételeket, ötleteket és eszközöket azonban az óvodapedagógusnak kell biztosítania. Külön szót érdemel az élmények szerepe a gyermek játékában. Az élmény, legyen az a gyermek egyéni élménye, melyet a családból a környezetéből hoz az óvodás, vagy legyen az az óvodai társakkal átélt élmény, rendkívüli jelentőséggel bír az életre való felkészítés folyamatában. A különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás, az óvodapedagógus tudatos, átgondolt munkáját feltételezi. Indirekt módon így lehet a gyermeki világot befolyásolni. Természetesen a gyermek spontán élményszerzése éppen olyan fontos, mint a pedagógus által irányított, megtervezett. A lényeg, hogy a gyermekek élményeiket tevékenységekben éljék meg. Általában a gyermek spontán szerzett élményei és tapasztalatai nem kapnak kellő figyelmet. A tevékenységközpontú óvodai nevelés nemcsak feltételezi, hanem el is várja az óvodapedagógus ilyen irányú figyelmét, érzékeny reagálókészségét. Ilyen pedagógiai alaphelyzetben már valóban nem lesz mesterkélt és erőltetett a gyermekek képességeire építve, azt alapul véve fejleszteni az egyént éppúgy, mint a csoportot.

A játék tehát, mint az óvodáskorú gyermek alaptevékenysége olyan lehetőséget jelent az óvodapedagógus számára, amit tudatosan felhasználhat a gyermekek fejlesztése érdekében. Legfőbb célkitűzéseinket szem előtt tartva olyan tulajdonságok fejlődhetnek ki a gyermekben a játék folyamatában, ami később a társadalomba való beilleszkedését nagymértékben elősegítheti. Gondoljunk például a társakkal való együttjátszás kialakulására, vagy a játékon belüli önállóságra, a másik gyermek játékának tiszteletben tartására, a kezdeményező-készség kibontakoztatásának lehetőségeire, vagy olyan tulajdonságok szükségességére, mint a mások mozgósításának képessége vagy az alá-fölé-rendeltségi viszonyok önkéntes kialakítására egy-egy játékszituációban. Beszélhetünk azokról a nagyon is demokratikusan, a gyermekközösség elfogadott belső törvényszerűségei szerint kialakított játékon belüli szerepelosztásokról is, melyek a szerepjátékot a társadalmi gyakorlatban tapasztalható szituációk előzményeivé avatják.

15.1.1. Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban:

- Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése.
- A napirenden belül elegendő idő és hely biztosítása a játék számára.
- A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása.
- Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához.
- Az egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében.
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása.

- Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együttjátás a gyermekekkel.

15.1.2. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- elmélyült játékra képes
- játéktevékenysége életkorának megfelelő szintű
- társaival képes együttjátani
- alkalmazkodik a játék szabályaihoz
- megóvja a játékok épségét
- képes szerepjátékok megszervezésére és az ahhoz szükséges játékeszközök kiválasztására

A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban. A gyermek esetében a tevékenységi vágy ösztönöz a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, azaz tanul a kisgyermek. Játék közben, játékosan szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. A játékon belül a motoros, a szociális és a verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg. Az óvodai tanulás azonban szélesebb értelmű annál, hogy csupán a játékkal való összefüggésein keresztül értelmezzük. A nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy erőltetés nélkül spontán vagy irányított módon tanuljon a kisgyermek. A tanulás természetesen csupán része a nevelési folyamat egészének. Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egyidőben kevesebbet, de minőségben és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyermekek. A több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás és a sokoldalú cselekedtetés mindennél fontosabb a 3-7 éves korú gyermek fejlődésének szempontjából. Ezt nem lehet kiváltani, vagy helyettesíteni az egyoldalú intellektuális fejlesztéssel, aminek jelentőségét elismerjük, ám mértéke és hatása alatta marad a tevékenységek általi fejlesztésnek. A közvetlen környezet folyamatos megismerése, az érzékelés és a többoldalú tapasztalatszerzés azért központi kérdése a tanulási folyamatnak, mert szerintünk kevesebbet, de azt jobban, alaposabban, több oldalról megközelítve kell a gyerekek számára közvetítenünk és velük együtt átélnünk. Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. Ez az oka annak, hogy komplex foglalkozások rendszerén keresztül jut el a gyermekhez az, ami számára a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent. Egyáltalán nem mellékes az a szempont sem, hogy azok a tanulási tapasztalatok, melyeket óvodáskorban szereznek a gyermekek hatással lehetnek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra is. Nem mindegy milyen érdekltség fejlődik ki a gyermekben a tanulással kapcsolatban, hiszen már kialakulnak annak csírái, hogy később örömmel tanul-e a gyermek. Képes lesz-e saját motiváltságából kiinduló erőfeszítésre a tanulás során. Ennek a belső motiváltságnak a kialakítását kezdjük meg az óvodában. A tanulási tevékenység esetén is azt szeretnénk elérni, hogy **örömmel** vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek. A cél az, hogy megfelelő színvonalú feladatok elé állítsuk a gyermeket. Természetesen minden gyermek esetében képességeinek megfelelő feladatokról van szó. A fejlesztés iránya az, hogy mely képességek hangsúlyosak a kompetencia alapú nevelés során. A képességfajta szerinti fejlesztés képezheti az óvoda iskola átmenet alapját: szociális-, értelmi-, verbális- és testképességek. A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell mérni. A sikerélmények erősítik a gyermek önbizalmát és bátorságot adnak neki az újabb, nehezebb problémák megoldásához. A sorozatos kudarcok ellentétes hatást váltanak ki. A gyermek bátortalanná, félőssé, visszahúzódomá válik, alulértékeli önmagát és alatta marad saját teljesítőképességének. Az óvodapedagógus szerepe tehát itt is kiemelkedő abban, hogy milyen feladat elé állítja az egyes gyermekeket, mennyire képes megismerni és fejleszteni a

gyermeket egyéni adottságainak figyelembevételével. A program keretjellege biztosítja az óvodapedagógusok számára a gyermek személyre szabott igényeihez, egyéniségéhez, teherbíró képességéhez igazodó tanulási kereteket és formákat. A nevelés egészén belül megvalósuló tanulás kötött és kötetlen kezdeményezések, foglalkozások, beszélgetések, tapasztalatszerző séták stb. formájában egyaránt megoldhatók a napi élet bármely mozzanatában. Ez teljes egészében az óvodapedagógus kompetenciájába tartozó kérdés. Bár úgy gondoljuk, hogy a feladatrendszer elemeinek gyakorlati megvalósulását a vegyes életkorú csoportokban lehet a legnagyobb hatékonysággal elvárni, mégis azt valljuk, hogy az óvoda és az óvodapedagógusok hatásköre annak eldöntése, hogy vegyes, részben osztott vagy osztott életkorú csoportban nevelik a gyermekeket.

15.1.3. Az óvodapedagógus feladatai a tanulási revékenységgel kapcsolatban:

- Értelmi képességek és a kreativitás fejlesztése. (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás)
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának sokoldalú érdeklődésének kielégítése.
- Lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit.
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása.
- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése.
- Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítőképességét is megismerheti.
- A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése bővítése.
- Az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése.
- Spontán játékos tapasztalatszerzés, cselekvéses tanulás.
- A gyakorlati probléma és feladatmegoldás lehetőséget biztosít a tanulásra.

15.1.4. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- él benne a tanulás iránti vágy
- az egyszerű feladatokat megérti
- feladattartása életkorának megfelelő
- szándékos figyelmének időtartama életkorának megfelelő
- feladatai végrehajtásában kitartó
- irányított tevékenység során megfelelő magatartást tanusít

15.1.5. Az info-kommunikációs technológiák alkalmazása

Intézményünk a következő IKT eszközökkel rendelkezik:

- szélessávú internet
- telefonhálózat
- laptopok minden csoportban
- 1 db asztali számítógép (nevelői szobába)
- 2 db fénymásoló (nevelői szoba)
- 1 db színes fénymásoló- és scanner (óvodatitkári iroda)

- 1 db projektor (nevelői szoba)
 - 1 db digitális kamera (vezetői iroda)
 - 1 db digitális fényképezőgép (vezetői iroda)
 - 1 db DVD lejátszó (nevelői szoba)
 - 1 db mikrohifi (nevelői szoba)
 - 5 db hordozható CD- lejátszó (csoportszobák)
 - 5 db diavetítő (csoportszobák)
- A **számítógépeket** részben az adminisztrációs feladatok elvégzésére, részben szakmai repertoárunk bővítésére használjuk (szakmai információs csatornák megkeresése).
A nevelőtestületet érintő szakmai kérdésekben való tájékoztatást, döntés előkészítést, partnereinkkel történő együttműködést, továbbképzéseken való részvételt is megkönnyíti az online kapcsolattartás.
A gyermekcsoportokban egyre gyakrabban színesítjük vele a foglalkozásokat (természetfilmek, gyermekdalok, egyéb, a gyerekeket foglalkoztató jelenségek megismerése stb.)
- A **projektoros** kivetítés élményszerűbbé teszi a közvetíteni kívánt ismeretanyagot.
- A **digitális kamerával** felvételeket készítünk az óvodai eseményekről (pl.: farsangi ünnepség, erdei óvoda stb.), melyet a későbbiek során megtekinthetnek a gyerekek, ezáltal újra átélve az élményt, illetve néhány év múlva megfigyelhetik az önmagukon végbemenő változásokat.
A gyerekekkel való foglalkozásokról készült felvételek közös megtekintése a belső továbbképzések egy-egy tapasztalatcserére alkalmas témái lehetnek.
- A **digitális fényképezőgéppel** készített fotókból albumok készülhetnek, illetve a honlapunkra feltöltött képek a szülők számára is betekintést engednek az óvoda, illetve az adott csoport életébe.
- A **mikro hifin, a hordozható CD-lejátszókon** különböző zenei anyagok, mesék, állathangok lejátszásával színesítjük az ismeretközlést, illetve segítségünkre szolgálnak az ünnepekre való felkészülésben.
- Az óvodai nevelés során a digitális eszközöket életkorhoz igazítva, célzottan használjuk, elsősorban a gyermekek ismeretszerzési vágyának kielégítésére, vizuális élmények nyújtására, illetve a pedagógusok módszertani eszköztárának gazdagítására. Nem cél a digitális eszközhasználat előtérbe helyezése, hanem a tudatos, mértéktartó alkalmazás az ismeretnyújtás, rögzítés és élményszerzés szolgálatában.

15.2. Társas, közösségi tevékenység:

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A gyermekkel szemben támasztott két fő követelmény: tanuljon meg másokkal érintkezni és együttműködni! A kooperációs és kommunikációs képességek pedagógiai szempontból sikeres formálásának legfontosabb feltétele, hogy a tevékenység - társadalmi és egyéni - értéktartalma és hasznossága nyilvánvaló, felismerhető, tudatosítható, átélhető

legyen. Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát stb. mindennek előtt az alapul szolgáló tevékenységek társadalmisága (közhasznú volta, kulturális színvonala, relációgazdagsága stb.) határozza meg. Pedagógiai programunk négyes feladatrendszerre megfelelő bázist nyújt a kooperációs és kommunikációs képességek kifejlesztéséhez. A társas és közösségi tevékenységek állandó gyakorlás által történő kifejlesztése rendkívüli fontossággal bír a társadalmi gyakorlatra való általános felkészítés, azaz az életre nevelés szempontjából. Pedagógiai programunk a gyakorlat szükségleteiből kiindulva vezeti le a társadalmi követelmények rendszerét. A tulajdonságok, a képességek, a készségek, a szükségletek olyan rendszerét kívánja formálni, amelynek segítségével a gyermekek részvétele a napi életben (társadalmi gyakorlatban) egyszerűbbé, könnyebbé, gyorsabbá válik. A társadalom élete, a társadalmi gyakorlat pedig jórészt a társas és közösségi kapcsolatok keretén belül zajlik. Nagyon fontos feladat tehát már az óvodában tudatosan törekedni a közösségben zajló folyamatok, a társas kapcsolatok és a közös tevékenység kibontakoztatására. Mindez természetesen nem jelenti az egyén fejlesztésének mellőzését. A jó közösséget mindig egyéniségek alkotják, mégpedig olyanok, akik egyéni akaratukat, ambícióikat, vágyaikat képesek a közösség keretein belül is megvalósítani. Az élet is ilyen. Bizonyos korlátok között kiélhetjük magunkat, azaz nekünk éppen úgy szükséges alkalmazkodnunk másokhoz, ahogyan mások is alkalmazkodnak hozzánk. A cél az, hogy az adott lehetőségek között a legtöbbet legyünk képesek egyéniségünkben kihozni, ezzel is gazdagítva a közösséget. Minden gyermek egyéniség, akinek lehetőséget kell biztosítani személyisége pozitív és széleskörű kifejlődéséhez. A társas és közösségi kapcsolatok kialakítása a tevékenység bázisára támaszkodva a teljes nevelési folyamatot átfogja. Az óvodai csoport, az óvodai közösség sikeres formálása esetén a társadalom számára igen hasznos közösségi érzés, közösségi tudat és magatartás mellett mások megbecsülése, a közös szokások kialakulása, a hagyományok tiszteletbentartása, sőt a csoport közvéleménye is kialakul.

A csoportban elfogadott normák befolyásolják a gyermekek cselekedeteit. Ha mindehhez még nyitott légkör, demokratikus és szeretetteljes irányítás társul, akkor tág teret nyitunk a gyermekek önállósága, tenniakarása és döntési képességének kibontakoztatása irányában. A nevelőközösség szerepe ebben a folyamatban meghatározó. A nevelőközösség belső tartása, gyermekszerepe, kivívott tekintélye és világos, pontos, tudatos, célirányos nevelő tevékenysége nélkül az elképzelt gyermekközösség kialakítása nem sikerülhet. Az óvodai gyermekközösség kialakítása a tevékenységek rendszerén keresztül valósítható meg. Az óvodában minden tevékenységnek a gyermek egyéni örömein túl a közös élményt is kell erősítenie. A társas kapcsolatok, a közös munka, az együttjátszás és a komplex foglalkozások rendszere is az együvé tartozás érzését erősíthetik, ha tudatosan igyekszünk ezt létrehozni. A lényeg, hogy a tevékenykedtetés sokszínű, változatos legyen, és a **tevékenykedtetésen** legyen a hangsúly. Mindent kipróbálhasson a gyermek, kivételt csak a testi és szellemi épségét veszélyeztető tevékenységek képeznek. A közösségi szokások kialakítása pedig a tevékenységek végzését segítse, a gyermekek cselekedeteit irányítsa. A szokások tegyék lehetővé, hogy az egyik gyerek ne zavarja a másikat a tevékenység végzése közben, a szokásrendszer tegye lehetővé a gyermekek közötti jobb együttműködést, egymás tevékenységére figyelést, vagy a közös tevékenység során kialakuló viták lerendezését stb. Nem fegyelmezni, hanem tevékenységgel és az ehhez szükséges hellyel, eszközzel kell segíteni a gyermekeket abban, hogy minél nagyobb önállóságra tegyenek szert óvodai életük során. A helyes szociális viselkedés megtanulásának színtere az óvodai csoportközösség. A felnőtt és gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnervizony kialakítása a cél. Az óvodapedagógus ugyanúgy vegye figyelembe a gyermek jogos kívánságait és igényeit, mint ahogy a gyermektől is elvárja a szokások, szabályok betartását. A gyermekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatában egyaránt a

szabadságra, a nyíltságra és az őszinteségre kell építeni. Az értékorientált közösség lehetőséget teremt az önálló kapcsolatok kialakítására, a különböző nézőpontok megismerésére, a konfliktusok kezelésére és megoldására. Ezek a folyamatok pedig a másokkal szembeni tolerancia kialakulásához vezetnek. A társas és közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik. Ebben a folyamatban talán a legfontosabb időpont az, amikor a gyermek először ismerkedik az óvodával, az óvodai csoporttal. A megszokottól eltérő környezet, a szülőktől való elszakadás, az új helyzet sokszor nehéz feladat elé állítja a szülőket és az óvodapedagógust egyaránt. Az óvodapedagógus feladata, hogy végtelen türelemmel és szeretettel forduljon az újonnan óvodába kerülő gyermek felé. Adjon elegendő időt a beszoktatásra. Biztosítson fokozatos átmenetet és tegye lehetővé a szülővel együtt történő beszoktatást.

Az óvoda nyitottsága nemcsak a beszoktatás ideje alatt, hanem óvodáskor végéig biztosítsa a szülőknek a nevelőmunkába történő közvetlen betekintést. Ez mindkét fél számára (szülő-óvodapedagógus) megnyugtató és biztonságot jelentő lehetőség, amit a gyermek érdekében kétoldalúan lehet hasznosítani. Az óvodapedagógusnak éppúgy szüksége van a nevelőmunkában a szülőktől érkező információkra, javaslatokra, mint fordítva. Az óvoda nyitottsága hagyományok teremtésével, nyilvános, közös programok, ünnepek segítségével tovább növelhető.

15.2.1. Az óvodapedagógus feladatai a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:

- Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai mindennapok biztosítása, amiben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktusfelvételre.
- A felnőttekkel és a társakkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása és gyakorlása természetes szituációkban.
- A gyermekcsoporton belül az együttműködés, az együttjátzás, együttdolgozás képességének kialakítása és gyakorlása.
- A konfliktusok kezelése.
- A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet alakítása.
- A demokratikus szabályok betartásának gyakorlása.
- Arra nevelni a gyermekeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak a társaik irányában.

15.2.2. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- készen áll az iskolai élet és a tanító néni elfogadására
- képes az együttműködésre, a kapcsolatteremtésre a felnőttel és a gyerektársaival
- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni
- tudja késleltetni szükségletei kielégítését
- kialakulóban lévő feladattudata segíti a feladat megértésében, a feladattartásban, a feladatok eredményesebb elvégzésében
- kitartása, munkatempója, önállósága, önfegyelme oly mértékben fejlődik, hogy biztosítja a sikeres, önálló feladatvégzést

15.3. Értékteremtő munkatevékenység:

A munka a közösségi kapcsolatok és kötelességteljesítés alakításának eszköze a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munka jellegű tevékenység lehetőségeinek kiaknázását. A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és munka jellegű tevékenységgé. A munka jellegű tevékenység fejlesztő hatását nem vonhatjuk kétségbe. Az értékteremtő munka pedagógiai funkciója nem a szakismeretek gyakoroltatása, hanem a gyermek értékteremtő együttműködési képességeinek fejlesztése. Éppen ez az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a gyermek számára. Ez a folytonos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező. Nem elsősorban a munka tárgya, hanem megszervezésének módja fejt ki a már említett nevelő-fejlesztő hatást. Itt is érvényes, amit a tevékenységről általánosságban elmondtunk: alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése. A munka jellegű tevékenységek fajtái: az önkiszolgálás és a közösségért végzett munkák. Ez utóbbi alkotóelemei a mindennapi élettel kapcsolatos és az alkalmasszerű munkák. A csoport érdekében elvégzett munkák közös vonásaként azt kell kiemelni, hogy mindez tényleges munkavégzést, azaz tevékenykedtetést jelentsen az óvodában. Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani. A gyermek önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését tudatosan igyekezzünk felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében. A gyermek éppúgy élvezi a munka jellegű tevékenységeket, mint a játékot, ha tiltásokkal vagy túl nehéz feladatokkal nem szegjük kedvét. A munka jellegű tevékenység az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését és ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek szívvel, lélekkel fogják végezni.

Az első feladat olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható. Ezen kívül igen nagy fontosságú, hogy a munka jellegű tevékenység végzése során biztosítsuk a teljes **önállóságot**. A munka jellegű tevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekre kényszerített feladat legyen. Válgjon a csoport számára magától érthetődő és természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges és mindenki a kedvének, egyéniségének, képességének megfelelő munkát végezheti. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem **rendszeres, folyamatos** tevékenység legyen, ami beépül az óvodai mindennapokba. A munkafajták közül ki kell emelnünk az önkiszolgálást, aminek óvodáskor kezdetétől fogva igen nagy a jelentősége. A gyermekek magukkal kapcsolatban minden teendőt - testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendbentartása - a lehető legkorábbi időtől kezdve próbáljanak önállóan elvégezni. Azt felesleges meghatározni, hogy melyek azok az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységek, amelyeket 3-5 vagy 7 éves korban végezhet el a gyermek. Hagyjuk, hogy a gyerekek saját képességeik szerint, koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőiket, amikor képesek rá, vagy kedvük van hozzá.

A munka jellegű tevékenység megosztása során fontos feladatnak tartjuk, hogy a gyerekek megtanuljanak **önállóan dönteni**, feladataikat egymás között megosztani. Pontosan olyan módon, mint amikor a szerepjáték megkezdése előtt elosztják egymás között a szerepeket. A nagyfokú önállóság és a döntési helyzetek, döntési képességek gyakorlásának lehetőségei együtt szolgálják a gyermekek életre való felkészítését. A munka jellegű tevékenység konkrét tartalmát nem tartjuk szükségesnek körülhatárolni, hiszen attól függ, hol és milyen körülmények között működik az óvoda. Arra azonban mindenütt van lehetőség,

hogy a gyermekek tisztán tartsák saját környezetüket, közösen megjavítsák, megtisztítsák játékaikat, hogy maguk rendezzék be a csoportszobákat, maguk díszítsék fel a termet stb.

15.3.1. Az óvodapedagógus feladatai a munka jellegű tevékenységgel kapcsolatban:

- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munka jellegű tevékenységet!
- Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munka jellegű tevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket!
- A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják a szükséges eszközöket!
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munka jellegű tevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyermek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban!
- Arra törekedjen, hogy minden munka jellegű tevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek és teljes önállósággal végezhessek azokat!
- Folyamatos, konkrét, reális, vagyis sajátmagához mérten fejlesztő hatású legyen az értékelés!
- Minden gyermek terhelhetőségének megfelelő feladatot kapjon!
- Munka jellegű tevékenységek megszervezésénél figyelembe kell venni a csoport összetételét! (életkor, fejlettségi szint, szociokulturális háttérét)
- Egy-egy tevékenységet ne az eredményért, hanem a sikerélményért, hanem az átélt pozitív érzésekért végezze!
- Az eredményes munka össztfőnzőleg hasson rá, újabb magasabb szintű cselekvésre motiválja, felelős legyen önmagáért és másokért!

15.3.2. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- szívesen vállal egyéni megbízásokat
- részt vesz az udvari munkában
- a naposi munkát pontosan, esztétikusan végzi
- aktívan részt vesz a teremrendezésben (ágy-, szék-, asztalrakás)
- ügyel saját személye és környezete rendjére

15.4. Szabadidős tevékenység:

„A szabadidő olyan elfoglaltságok együttese, amelyet az egyén szabadon, kedvére űzhet, pihenés, szórakozás, vagy önfejlesztés céljából.

Négy funkciója: lazítás, szórakozás, fejlődés, kapcsolatok bővítése.” (Szemánné dr.)

A szabadidő igazi tartalma: a termékeny időfelhasználási lehetőségek közötti szabad választás. Ez is öntevékenység, ez is döntés. Különösen a kisgyermek számára az, aki eleinte a felkínált sokfajta tevékenység közül igazából nem, vagy csak nagyon nehezen tud választani. Egyszerre szeretne mindenütt ott lenni, mindennel játszani, mindent megfigyelni. A szabad, autonóm egyéniség által determinált öntevékenység egyenlő a döntéssel. Ennek közelébe kell eljuttatni a gyermeket. Az ilyen döntést ugyanis már nem befolyásolják természeti szükségességek, társadalmi kötelességek. A szabadidős foglalkozásoknak azért kell

a saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket és szerepüket kivívniuk a nevelési intézményekben, mert másképpen a gyermek sohasem tanulhatja meg, hogyan gazdálkodik az ön maga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel.

A szabadidős tevékenység a délutáni, vagy délelőtti időszak változatos eltöltését biztosítja, kilépve a csoport megszokott közösségéből, felvállalva önként egy kisebb közösség diktálta szabályokat a választott tevékenység megvalósulása érdekében.

A szabadidős tevékenység általunk fontosnak tartott értékei:

- a gyermek megtanulja, hogyan gazdálkodik az ön maga számára felszabaduló, rendelkezésére álló idővel
- elsajátíthatja a társadalmi és egyéni lét fenntartásához és gyakorlásához szükséges képességeket, mint pl: -önállóság
 - alkalmazkodó készség
 - döntési képesség gyakorlásának lehetősége
 - kezdemenyezőkészség
 - egyéni képességek kibontakoztatása
 - önismeret

15.4.1. Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében:

- Tegye lehetővé a csoportszobák közötti átjárhatóságot!
- Keresse a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatna nagyobb mozgás és tevékenységi teret a gyermekeknek!
- A választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, időszakonként gondolja át a változtatások lehetőségét és szükségességét!
- Egyszerű, saját maga és a gyermekek alkotta eszközökkel segítse elő a gyermekek fantáziájának fejlődését!
- Pihenőidőben és a délután folyamán keressen és kínáljon lehetőséget az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, a gyermekek egyéni kéréseinek teljesítésére!
-

15.4.2. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- szívesen vesz részt a szabadidős tevékenységeken
- képes önállóan választani a felkínált tevékenységek közül
- együttműködik a más csoportbeli óvónővel
- együttműködik a más csoportbeli gyerekekkel
- tevékenységére jellemző a kreativitás
- feladatmegoldását az önállóság jellemzi

16. A komplex foglalkozások rendszere

A komplex foglalkozások lényege:

- a.) Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermek szintjén.
- b.) A foglalkozásokat problémacentrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi.

c.) A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket.

17. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások

17.1. A külső világ tevékeny megismerése (Természet- társadalom-ember)

Mit értünk komplex foglalkozásokon?

- Nem daraboljuk fel a valóságot tudományágak szerint, hanem azt természetes egységében, a látható természetből kiindulva, integrált módon ismertetjük meg a gyermekekkel.
- Tematikáinkban az integrált ismeretanyagot a közös kulcsfogalmakon kívül a szabadalkotás, nyelvi kommunikáció és az ének-zene fűzi össze.
- A jelenségek, összefüggések, ok-okozatok egyre bővülő és mélyülő témaösszefüggésekben spirálisan jelennek meg, alkalmazkodva a gyermek életkorához, gondolkodásához.
- Saját vizuális és érzelmi világukat összekapcsolják a látható világ problémáival, ami az élmény és kifejezés egységében jelenik meg.
- A változatos érzékszervi tapasztalásra, játékos tevékenységre épülő foglalkozásokon segítjük elő az önálló ismeretszerzést, a kreativitást és a problémamegoldást.

Tehát szeretnénk egységben megmutatni, érzékeltetni azt, ami a valóságban is teljes egészében érzékelhető.

„A tevékenységközpontú program célja az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében.”

A természet szeretetére természet közeli élettel, a környezet szeretetének bizonyításával nevelhetünk, példát mutatva a gyermekek számára. A környezeti nevelés interaktív, folyamatos összefogással működő tevékenységrendszer.

A környezeti nevelés célja:

- a környezethez kapcsolódó ismeretek bővítése,
- környezettudatos magatartás kialakítása,
- környezetbarát életvitel megalapozása.

Közegeként: mivel a környezetben történik, csak a tapasztalt, átélt, élmény dús ismeretszerzésen át lehet megvalósítani.

Környezetbarát óvodánk alapelvei:

- Gyermekközpontúság.
- Egészséges életmód.
- Pozitív kapcsolat a természettel, a társadalmi környezettel.

Mit értünk környezeti nevelés alatt?

Egy tevékenységet, ahol tudatformálás, ismeretszerzés, attitűdök formálása, értékrend és értékelés alakítása történik.

Óvodánk tudatosan vállalt értékei:

- Az élet tisztelete.
- Az egészség védelme.
- A természet védelme.
- A környezet óvása.
- A munka megbecsülése és olyan tulajdonságok megerősítése, mint a szeretet, tolerancia, felelősség, együttműködés.

Alapelveink

Az élet szeretete és tisztelete minden tudásnál fontosabb, senkit sem kell megtanítani valamire, csak hozzásegíteni, hogy maga szerezzé meg tudását!

A gyermekek figyelmét arra szeretnénk irányítani, hogy mindannyian a természet része vagyunk, bele születtünk és benne élünk. Ezért nem mindegy milyennek látjuk, milyenné formáljuk. A kisgyermek az élményein keresztül ismeri meg a körülötte lévő világot, s érzelmei alapján alkot róla képet.

A mi feladatunk olyan képességek fejlesztése, amelyek segítségével nemcsak eligazodnak benne, de együtt is tudnak élni vele.

- Tevékenységhez kötött motivációval készítjük elő a gyermek és a természet kapcsolatát, amit érzelmileg, hangulatilag is aláfestünk (verssel, mesével, mondókával, dallal, zenével, tánccal.) Először szűkebb természeti és társadalmi környezetünket ismerik meg a gyermekek, majd fokozottan tágitjuk világukat.
- Minden témát problémafelvetéssel, a természet megfigyelésével, kirándulással, vagy sétával kezdünk. Az itt szerzett élményekből heteken át „élhetünk”.

Az önálló és csoportos megfigyelések révén értékes tapasztalatokhoz juttathatjuk a gyermeket, s már az óvodában fel lehet és kell készíteni őt arra, hogy a társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk. A gyermeket a demokratikus társadalmi rendben való együttélésre készítjük fel, amelyekben különböző vélemények, értékítéletek lehetnek együtt. A tolerancia, mások véleményének, érzéseinek és gondolatainak tiszteletben tartása arra neveli a gyermeket, hogy képes legyen elfogadni másokat. Mindez pedig a társadalomban való harmonikus, kiegyensúlyozott élethez feltétlenül szükséges.

Összességében tehát megismertetjük a gyermeket mindazzal, ami megérthető és hasznosítható számára az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetből. Tevékenységek közben megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Kapcsolódunk a globális problémák hatására kialakult „Zöld napokhoz”:

- Március 22.	A víz világnapja
- Április 22.	A Föld napja
- Május 10.	Madarak és fák napja
- Június 5.	Környezetvédelmi világnap

- Szeptember 23. Takarítási világnap
- Október 4. Állatok világnapja

Nagycsoportosaink számára minden nevelési év végén **Erdei óvodát** szervezünk, melynek célja:

- Ismerjék meg tágabb környezetük természetes környezetének jellemző élővilágát! (Közvetlen tapasztalás, megfigyelés, egyszerűbb kísérletek.)
- Környezetre figyelő magatartás további erősítése, szokások szilárdítása, amelyek a környezetükkel való harmonikus együttélést biztosítják.
- Élményszerű játékos programok a szabadidő eltöltésekor.
- A gyermekek közötti együttműködési készség fokozása, kapcsolatok erősítése.
- A társadalmi érintkezés szabályainak gyakorlása a különböző élethelyzetek által.
- Lehetőség nyílik az egészséges életmód feladatainak megvalósítására a természet közeli életformával. (légfürdő, napfürdő, testedzés a gyalogtúrák és szekértúrák segítségével)
- Valós élethelyzetek biztosításával nyelvi kifejezőkészségük fejlesztése – anyanyelvi nevelés.

17.2. Születéstől-felnőttkorig

A külső világ tevékeny megismerése (természet-társadalom-ember) fogalomkörhöz szorosan kapcsolódnak és a nevelés egészében jelen vannak azok a mozzanatok, amikor a gyermekek újrátjátszzák életüket. Újraélik az óvodában mindazt, amit a mindennapokban a családban, az óvodában vagy tágabb környezetükben tapasztalnak, látnak, hallanak. A környezettel való szoros kapcsolat az életfolyamatok újrátjátszása nemcsak arra ad lehetőséget a gyermeknek, hogy a benne lévő feszültségek feloldódjanak, hanem elősegíti számára a társadalomba való későbbi bekapcsolódást, szocializálódást. A születéstől-felnőttkorig címmel megfogalmazott komplex foglalkozások magukban foglalják a testápolástól, a közlekedésig, a családtól a helyes viselkedésig mindazt, ami a gyermekeknek támpontot nyújthat a környezetében meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához. A szokások elsajátítása, a társadalomban való beilleszkedéshez szükséges magatartásformák kialakítása valósulhat meg játékosan, a gyermek érdeklődésének és igényeinek figyelembevételével. Ez a komplex foglalkozás hagyományos értelemben nem is nevezhető foglalkozásnak, hiszen játékidőben, szabadidőben, vagy a nap bármely időszakában megvalósíthatók az itt jelentkező feladatok.

17.3. Az óvodapedagógus feladatai a foglalkozások megszervezésében

- Óvodapedagógusaink legyenek tájékozottak, érdeklődők, részletekre figyelők!
- Engedjük a gyermeket elmélyülten keresni, kutatni! Várjuk ki az eredményt!
- Olyan helyzeteket teremtsünk, ahol a gyermek élményszerűen tapasztalhatja, megfigyelheti, cselekvő, játszó részese lehet a világnak! Mindent fedezhessen fel, amit csak lehet!
- Éreztessük meg a gyermekekkel az értékeket!
- Alakítsunk ki együttműködő kapcsolatot a szülőkkel és az óvoda körüli társadalmi környezettel!
- Ne siettessük a gyereket a tapasztalásban! Ne tömjük a gyermek fejébe az ismereteket! Engedjük tapasztalni, elmélyülni, kíváncsiskodni, játszani; röviden: gyermeknek lenni!
- Kezdeményezzünk a gyermek számára könnyed, vidám, játékos tevékenységeket!

- Ezek tartalmazzanak:
 - különbségekre, hasonlóságokra, csoportosításra irányuló kereséseket;
 - ítéletalkotások, relációk feltárását;
 - konkrét, absztrakt fogalmak megalkotását;
 - kapcsolatok kiépítését;
 - oksági kapcsolatok keresését;
 - elemi, tudományos megismerési módszereket: megfigyeléseket, vizsgálatokat, összehasonlításokat, kísérleteket, méréseket.
- Segítsük hozzájutni az élményekhez, megfigyelésekhez a gyermekeket! Segítsük olyan környezettudat formálását, amely tartalmazza a környezettel való együttélést, a környezetbarát életvitelt! Segítsük a holisztikus szemlélet kialakítását, avagy „A természetben minden összefügg mindennel!”
- Fogadjuk el a gyerekek szünni nem akaró kíváncsiságát, minden gyermek másságát! Fogadjuk el a szülők támogatását, együttműködését, ötleteiket, a tanácsokat a munkatársaktól is!
- Legyünk önmagunkkal szemben igényesek pedagógiai kultúráltságunkban, környezettudatos magatartásunkban! A gyerekektől várjuk el a társak elfogadását, a mintakövető pozitív magatartást! Feltételezzünk együttműködő készséget a családról, iskoláról, társadalmi szervekről, az önkormányzatról!
- Vonjuk be a szülőt, a családot a környezeti nevelésbe, hadd kapjon nevelésünk megerősítést a családban is!

- Lakóhelyünk környezetvédelmi feladataira, a változás szükségességére irányítsuk rá gyermekeink figyelmét!

- A pozitív szokások, szokásrendszerek kialakításával fejlesszük az érzelmekre épülő tudatos környezet és természetvédelem igényét!

- Mutassuk be és elevenítsük fel a lakóhelyünkön élő emberek életmódját, népszokásait, hagyományait, ezzel is gazdagítva, formálva a gyermekek értékrendjét!

- Adjunk tanulási, tapasztalási lehetőséget gyermekeinknek a séták, kirándulások és a természetsarokban végzett tevékenységek által!

- Igazodjunk a témák válogatása közben a lakóhely és a környezet sajátosságaihoz!

17.4. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- megkülönbözteti az évszakokat
- megkülönbözteti a hónapokat
- megkülönbözteti a hét napjait
- megkülönbözteti a napszakokat
- ismeri környezete közismertebb növényeit, állatait
- részt vesz a növénygondozásban, a természet védelmében (levélseprés, hulladékgyűjtés, természetsarok gondozása)
- tudja lakcímét, testvérei nevét, szülei foglalkozását, saját születési helyét, idejét
- ismeri és betartja a legfontosabb közlekedési szabályokat, ismeri a közelben lévő intézményeket
- fel tudja sorolni testrészeit
- ismeri a színeket, azok világosabb, sötétebb árnyalatait

17.5. Művészeti tevékenységek:

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése az egyetemes emberi kultúra megismerése már óvodáskorban elkezdődhet. Az esztétikum már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre. Az óvodapedagógus mindennapi feladatai közé tartozik megismertetni a kicsiket a világ szépségeivel. Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat vagy egy szép színes mesekönyvet kezünkbe venni ugyanazt az esztétikai élményt jelentheti. Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából az, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermeket. A szépen berendezett csoportszoba, az óvoda esztétikussága és harmóniája komoly hatást gyakorol a gyermekre. Nem lehet elégszer elmondani azt sem, hogy egy kellemes benyomást keltő, jó ízlésű óvodapedagógus mennyit tud tenni szinte észrevétlenül, saját példájával a művészeti nevelés érdekében. A művészet nem más, mint a világ megismerése sajátos nézőpontból, egyéni szűrőn keresztül. Mindez azt jelenti, hogy a művészeti nevelés mindenek előtt az egyéniség színeinek kibontakoztatását jelenti. Ezért sohasem célszerű sémákat, felnőtt által kigondolt elképzeléseket megvalósíttatni a gyerekekkel. Mindig arra törekedjünk, hogy ő maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit, csupán akkor nyújtsunk ehhez segítséget, ha azt a gyermek maga kéri és igényli.

A kreativitás az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata. Akinek van fantáziája, vannak ötletei, aki problémák megoldásán dolgozik, aki gondolatait és érzéseit ki tudja fejezni, aki önmagát új, másfajta módon éli meg, az kreatív ember. Az újat alkotás, a változások elindítása, az önálló egyéniség kifejezése szintén a kreatív emberek sajátossága. Az óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának. Az óvodában a gyermekek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő. Minél több alkalmat kell adni arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az énekezésben, a bábozásban, a rajzolásban, stb., kifejezésre juttassák. A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú feladat. Minél több eszközzel ismerkednek meg a gyermekek, minél biztosabban kezelik azokat, annál több lehetőségük adódik önmaguk kifejezésére. Az óvodapedagógus felelőssége igen nagy, hiszen a gyermek fogékony mindenre, mindent befogad, minden érdekli, mindent utánoz, mindent válogatás nélkül kedvel. Az óvodapedagógus véleményét - különösen akkor, ha szeretetteljes kapcsolatban van vele - szinte fenntartás nélkül elfogadja. Amit az óvónéni szépnek lát, az neki is tetszeni fog. Ezért fontos, hogy jó ízlésű, művészetet kedvelő ember foglalkozzon a kisgyermekkel.

A művészeti tevékenységek fogalom rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű. Ebbe a fogalomkörbe a mese-vers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy beletartozik, mint a környezet esztétikája. A művészeti tevékenységek tehát nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan tevékenységeket, melyeket játékidőben vagy a szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyermekek, mint a nap folyamán bármikor. A komplexitás itt nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését valamilyen formában. Az ősszel lehulló falevelet színezhetjük, festhetjük, lerajzolhatjuk, énekelhetünk és mesét, verset mondhatunk róla, bábokat készíthetünk belőle. Ez így együtt jelentkezik a valóságban is és ennek kell visszatükröződnie a foglalkozásokon is. Ismételten le kell szögezni azonban, hogy foglalkozásoknak tekintjük a szabad természetben lezajló bármilyen megfigyelést, sétát, tehát foglalkozás alatt nem kell feltétlenül a klasszikus értelemben vett foglalkozásokra gondolni.

17.5.1. Verselés, mesélés (Mese-vers, dramatizálás, bábozás)

Nem szükséges foglalkozási kereteken belül maradni, hiszen mesélni minden nap szükséges az óvodában. Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtti mese között. Mindkettő fontos a maga helyén és idején. A lényeg csupán az, hogy minden nap meséljünk vagy verseljünk valamilyen formában, reggel vagy délben, elalvás előtt vagy délután. A verselés, mesélés kezdeményezések anyaga változatos legyen! Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Teremtünk lehetőséget a gyermekek önálló szöveg és mesemondásához. Segítsük elő, hogy megfelelő eszközökkel el is játszassák a gyermekek a nekik tetsző meséket. A gyakori ismétlést, a mese többszöri feldolgozását kedvelik az óvodások, erre legyünk tekintettel. Kedvelt tevékenysége az óvodásoknak a bábozás és a dramatizálás. Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez. Az irodalmi élmények feldolgozását segítsük elő különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával.

A gyermek saját vers és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

17.5.2. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka (Vizuális tevékenységek)

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

Ezek a tevékenységek a gyermekek kedvencei közé tartoznak. Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességhez igazodva segítik a képi – plasztikai kifejezőképesség, komponáló, térbeli tájékozódó-, és rendezőképeségek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeletének gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakulását. A feladat elsősorban az, hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenykedés külső feltételeit. A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen mindig álljon rendelkezésre mindenféle anyag és eszköz, amivel a gyermek fantáziájának megfelelően dolgozhat, alkothat. Nagyon célszerű a vizuális tevékenységek és a munkatevékenységek összehangolása, hiszen a szabad, önálló tevékenykedés gyakran jár együtt viszonylagos rendtelenséggel.

Szokás kérdése, mennyire képesek a gyermekek környezetüket ilyen széles skálájú tevékenységrendszer mellett is rendben tartani. A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai és eseményei. Ugyancsak kitűnően hasznosíthatók a vizuális tevékenységek számára az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat. Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotókedve, teljes önállóság szükséges. Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak a gyermekek. Nem szükséges, sőt káros, ha uniformizáló nevelési módszerekkel elveszjük a gyermek bátorságát az egyéni kifejezőmódoktól. Az óvodában legyen lehetőségük a gyermekeknek arra, hogy bármikor kipróbálhassák képességeiket. Amennyiben megoldható, minden csoportszobában célszerű egy kis sarkot vagy szekrényt biztosítani, ahol a barkácsoláshoz szükséges eszközöket, felszereléseket, anyagokat tárolhatjuk. Nagy hasznát veszik ennek a gyermekek, hiszen például a nagyobbak szerepjátékához bármikor kiegészítő eszközök készülhetnek és a kisebbek is örömmel ismerkednek meg a különböző szerszámokkal.

Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására!

17.5.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc (Ének-zene, énekes játék)

Az óvodai ének-zene nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyerekekkel. A néphagyományörzés mellett a Kodály alkotta módszer is folyamatosan megújulva megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel. Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés vagy séták és kirándulások. Tehát ez a feladat sem korlátozható csupán a foglalkozások időtartamára. Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására. A komplex foglalkozások inkább összefoglalják, elmélyítik a gyermekek ismereteit és alkalmat adnak a képességek fejlesztésére.

Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy a mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap. Az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások és Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének-zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztés a tevékenységközpontú óvodai nevelésen belül hatékonyan megvalósítható. Ezzel biztosítható a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozása, a néphagyományörzés és az ének-zenei nevelés színvonalának megőrzése.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi, etnikai kisebbségi gyermekek hovatartozását is.

17.5.4. Az óvodapedagógus feladatai a művészeti tevékenységek megszervezésében

- Az óvodapedagógus és az óvoda dolgozói külső jegyeikben, viselkedésükben modellértékűek, így saját példamutatásuk ízlést alakító, formáló mind a gyermeknek, mind a szülőknek.
- A gyönyörködtetés, a rácsodálkozás alkalmainak és lehetőségeinek megteremtésével, szerzésével, az eszközök széleskörű kínálatával gazdag tevékenységrendszert kell biztosítanunk a gyermek motivációja, aktivitása érdekében.
- Segítenünk kell a kezdeményező magatartás érvényre jutását, megteremteni a hangulati, környezeti feltételeket!
- Gyakoroltassuk az esztétikus környezet felismerését, óvását, alakítását!
- Alapvető feltétel a megfelelő érzelmi légkör, az azonosulást, átélést segítő atmoszféra megteremtése és ennek alapvető feltétele, hogy a gyermekek legyenek tekintettel egymásra.
- A gyermek egyéni ötleteit erősítsük meg, nyújtunk segítséget a megvalósításhoz, a látás, hallás, tapintás, mozgás, mozgathatóság együttes élményének folyamatos biztosításával, komplex hatások érvényesítésével!
- Biztosítsunk számukra olyan anyagokat, eszközöket, amelyek segítségével az esztétikai élmény átélésének képessége és az egyéni megvalósítás lehetőségei kialakulnak!
- Az életkori sajátosságokat figyelembe véve kell törekednünk változatos és rendszeres élménynyújtásra és igen fontos az a nevelői magatartás, amellyel a külső világ érdekességeinek befogadására ösztönözzük a gyermekeket!

- Az esztétikai tevékenységek kapjanak kiemelt helyet a gyermekcsoport életében! Így a gyermekek együttélését jellemezze:
 - az ötletáramlást biztosító játékléggör,
 - egymás ötleteinek meghallgatása, tiszteletben tartása,
 - egymásra való odafigyelés,
 - a létrehozott értékek tisztelete,
 - szabadság az új létrehozásához, ésszerű korlátok között.
- Törekedjünk arra, hogy az élmény a tanulás, a tapasztalatszerzés és gyönyörködtetés befogadó és cselekvő tevékenység egymásba fonódásával az esztétikum iránti vonzódás kialakuljon!

17.5.5. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- örömmel, saját kezdeményezésére ábrázol
- ábrázolási technikája életkorának megfelelő szintű (dimenziókat érzékeltet)
- a különböző vizuális technikákat helyesen alkalmazza (ecsetkezelés, ragasztás, gyurmázás)
- tud egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani
- ábrázolása változatos színhasználatot mutat
- képes emlékezet után alkotni
- szívesen vesz részt ének-zene foglalkozásokon
- élvezettel, irányítás nélkül el tudja játszani kedvenc dalosjátékait
- tud néhány dalt, helyes szövegkiejtéssel egyedül is énekelni
- tudja érzékeltetni a dalok, mondókák egyenletes lüktetését
- tudja érzékeltetni a dalok, mondókák ritmusát
- tud dallamot vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni
- tud társaival változatos térformákat alakítani
- a különböző mozgásokat és táncmozdulatokat társaival együtt többé-kevésbé egyöntetűen végzi (sarokkoppantás, oldalzáró lépés)
- felismeri a halk-hangos, gyors-lassú, magas-mély közötti különbségeket
- az éneklést képes ütőhangszerrel kísérrni (dob, cintányér, zenei háromszög)

18.A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások

18.1. A külső világ tevékeny megismerése (Matematika)

Programunk az ismerettartalmak komplex kezelésére a komplex óvodai foglalkozások keretén belül megvalósuló fejlesztésre kívánja a hangsúlyt helyezni. Felfogásunk azonban a matematikai nevelés önállóságát is hangsúlyozza. Ez nem jelenti természetesen azt, hogy a matematikai nevelés nem komplex formában a gyermek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára épülve valósulna meg. Az óvodában a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve a **matematikai tanulás** több formája valósulhat meg:

- utánzásos, minta-modellkövető,
- spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógus által
- irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok,

- az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozások.

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé. Az óvodai nevelés építhet ezekre a korai tapasztalatokra, még akkor is, ha azok pontossága csak a gyermek számára fontos, érzelmileg hangsúlyos helyzetekben megbízható. Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell. Fontosnak tartjuk, hogy a kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel. Az óvodáskort jellemző fejlődésbeni egyenetlenség, a korai családi fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelöljünk meg:

- **Az első szint:** bevezetés a matematikába, - általában a gyermek 5. életévéig tart.

Feladata: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.

- **A második szint:** az intenzív fejlesztés szakasza, - az 5-6-7 életévben.

Feladata: az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerztetése, részkapességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. Eligazodás a gyakorlati életben a tevékeny élet megkedveltetése.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz felszínre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése. A perceptuális, a motoros, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására. A komplex foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük, a spontán tanultakat rögzítsük. Bármilyen gyakori is a játékban és egyéb tevékenységekben szerzett, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek negyedik életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb-nagyobb csoportban az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására. Az óvodapedagógus és a társak jelenléte mobilizálja a gyermek tanulási teljesítményét, tudását, viselkedésének és magatartásának tartalékait. Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából melyiknél elégedhetünk meg a játékidőben szerzett benyomásokkal, vagy mely matematikai összefüggést dolgozzuk fel foglalkozáson, az óvodapedagógus dönti el.

A matematikai nevelés tartalmának szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. A gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban megfigyelhetők. Tevékenykedés közben a megismerő képességek (érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás) fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható. Játék és szabadidőben folyamatosan létrejöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.

18.1.1. Az óvodapedagógus feladatai a matematikai nevelés terén:

- Az óvodapedagógus feladata olyan eszközök, és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.
- A komplex matematika foglalkozásoknak vagy kötetlen kezdeményezéseknek minden esetben támaszkodnia kell a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire!

- A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten szükséges megvalósítani!

18.1.2. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- a tárgyakat legalább tízig meg tudja számolni
- a tárgyakat össze tudja hasonlítani mennyiség, nagyság, szín, forma szerint
- képes valaminél kisebbet, nagyobbat, kevesebbet, többet létrehozni
- képes két mennyiséget ugyanannyivá tenni
- tud tízes számkörben bontani
- tud tízes számkörben részhalmazokat egyesíteni
- helyesen használja a tő-és sorszámneveket
- helyesen használja a térbeli viszonyokat jelentő névutókat, irányokat

18.2. Anyanyelv

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. Ha tehát az anyanyelvi nevelés feladatait fontosnak tartjuk és a gyermeket nyelvi fejlesztésben részesítjük, nemcsak tisztábban és jobban fog beszélni, hanem a gondolkodása is fejlődik. Az óvodai anyanyelvi nevelés **komplex** folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van. Minden feladatot, minden tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegíti a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését. A rossz kifejezőképességgel rendelkező, beszédében gátolt gyermek gondolkodási képességét nem tudja megfelelően használni.

Ugyanakkor egy kevésbé intelligens gyermek jó kifejezőképesség birtokában jobb teljesítményt képes felmutatni. Ezért fordul elő gyakran, hogy a fejletlen beszédképességű gyermeket gyakran teljesítménye alatt értékeli. Minden gyermek beszédét meghatározza az otthoni nyelvi környezet. Az óvoda fejlesztési feladatainak tehát a család, a környezet megismeréséből kell kiindulni és a gyermek egyéni képességeinek megismerésén keresztül kell hatást kifejteni. A fejlesztésnek a gyermek élményeihez kapcsolódva és tapasztalatszerzéssel egybekötve lehet értelme. Az óvodapedagógusnak arra kell lehetőséget biztosítani, hogy nyugodt légkörben életszerű helyzetekben minden gyermek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. Semmiféle türelmetlenség vagy a gyermek korlátozása nem megengedhető az anyanyelvi nevelés során. Az óvoda tevékenységgel gazdag élete, a kellemes, nyugodt légkör alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelés fejlesztését. Ilyen körülmények között a gyermekek szívesen és gyakran beszélnek. A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség a beszélgetésre, de célszerű a hétfői napokon erre külön is tekintettel lenni, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el a gyermekek.

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd kommunikációs kedvének fenntartására szükséges figyelmet fordítani.

A környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést ad a kisgyermeknek a beszédre. Különösen fontos, hogy az óvodapedagógus ügyeljen beszédének stílusára, a hanglejtésre, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására. Beszéde legyen érthető, egyszerű és világos. Figyeljen arra, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak kérdéseikre. Ne vegye el a gyermekek kedvét állandó javítással és figyelmeztetéssel a folyamatos beszédétől. Dicsérje és biztassa a bátoralanabb gyermekeket, serkentve őket a beszédre. A gyermekek anyanyelvi

fejlettségét folyamatosan kísérje figyelemmel. Figyeljen arra a gyermekekre, amelyik beszédhibával, beszédgátlásossággal, beszédbeli elmaradással küzd. Szükség esetén kérje szakember segítségét.

A székesfehérvári Napsugár Óvoda nevelőtestülete által kidolgozott anyanyelvi fejlesztő programot mint „jó gyakorlatot” átvettük és adaptáció céljából pedagógiai programunkba beépítjük:

- „Tedd és Mondd!”
- „Gyere velem!”

18.2.1. Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- Beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megvalósítása!
- A beszédöröm biztosítása: arra nevelni a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket!
- Lehetőséget teremteni minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására!
- Képessé tenni a gyermekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni!
- A gyermekek szókincsének folyamatos bővítése!
- A beszédszinvonal emelése olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni!
- Beszédmegértés fejlesztése!
- Beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása!
- A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása!
- A beszédhibás gyerekek fejlesztő szakemberhez történő irányítása!
- A spontán adódó beszédhelyzeteken kívül tudatosan, tervszerűen szervezett és irányított tevékenységekkel is fejlesszük a gyermekek anyanyelvi és kommunikációs képességét!
- A különböző beszélgetési helyzetek legyenek színterei az illemszabályok gyakorlásának!

18.2.2. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- képes élményeit folyamatosan, összefüggő mondatokkal kifejezni
- udvariassági kifejezéseket használ (bocsánat, légy szíves, köszönöm, kérem stb.)
- fegyelmezetten hallgatja a mesét
- képes egyszerűbb mese elmondására
- 4-5 mesét, 5-6 verset, 8-10 gyermekmondókát képes emlékezetből felidézni
- gondosan bánik a könyvekkel

19. Az egyén társadalmi feladatait tudatosító, képességeit fejlesztő ismeretek, tevékenységek

19.1. Az egészséges életmód alakítása:

Változó világban élünk. Globalizálódó világunk hatásai az egészségnevelés feladatait is érintik, szükséges átgondolnunk tehát az egészségvédelemmel és szociális biztonság megteremtésével kapcsolatos feladatainkat. A mai óvodás gyermek egészségnevelését modern módszerekkel és eszközökkel kell megvalósítanunk. Egészségpedagógiánkban az egészséget olyan alapvető értéknek tekintjük, amely semmi mással nem pótolható.

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének kialakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése, az egészség és környezettudatos magatartás megalapozása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

Az életmód, a gyermek és az őt körülvevő világ egymásra hatásában formálódik, gerincét a mindennapi cselekvések rendje alkotja. A cselekvéssorok reprodukciója alakítja az egészséges életmód, a testápolás és az egészségmegőrzés szokásait. A szokások alakításához óvodánk megteremti a tárgyi- és személyi feltételrendszert, egészséges és biztonságos környezetet, mely a gyermek fejlődéséhez nélkülözhetetlen.

Az egészségre nevelés, gondozás folyamatában elsődleges a prevenció, annak fontosságának felismertetése, és az egyéni adottságokat figyelembe vevő testi fejlesztés, a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének, kialakulásának az elősegítése, szükség esetén korrekciós testi nevelési feladatok ellátása.

Fontos elemei az egészséges életmódra nevelésnek a szabadon végzett tevékenységek, melyek során javul erőnlétük, edzettségük, fejlődik ellenálló képességük, fokozódik teherbírásuk. A mozgástevékenységek végzése közben fejlődnek a gyermekek szociális képességei, önmagukhoz és társaikhoz való viszonyuk, alakul helyzetfelismerésük, a vészhelyzetek elkerülése és azok megelőzésének gyakorlata.

Az egészséges életmódra nevelés célja:

- A gyermekek egészséges életviteligényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése.
- Az élet és egészség védelmét szolgáló ismeretek és készségek kialakítása.
- Az egészség értéként való megismertetése.

Az egészséges életmódra nevelés megvalósításának a feladatai:

egészséges óvodai környezet kialakítása

egészségre nevelés, gondozás

Az óvodapedagógus feladatai az egészséges óvodai környezet kialakításának folyamatában:

A gyermekek a nap, jelentős részét a csoportszobában töltik, ezért fontos, hogy nagy mozgástér álljon rendelkezésükre. A berendezési tárgyak választásánál törekszünk a könnyen mozgathatóságra és a balesetveszély kiküszöbölésére. Az óvodapedagógus a dajka segítségével egészséges, tiszta környezetet teremt.

Programunk megvalósításához változatos tornaeszközök találhatóak a tornateremben. Berendezését fejlesztő jellegű tornaeszközök és kéziszerkezetek alkotják.

Óvodánk udvara változatos felületű: füves, homokos, betonos. A természetes mozgások gyakorlására tágas, füves tér, szánkódomb, focipálya stb. áll a gyermekek rendelkezésére. A nyári felfrissülést és edzést az udvari medencénk biztosítja.

A gyermekek napi rendszeres testedzését kerékpárok, kismotorok, rollerek segítik elő.

19.1.1. Az óvodapedagógus feladatai az egészségre nevelés és gondozás megvalósításának a folyamatában:

A gondozás alapvető tevékenység az óvodában, amely elősegíti a fejlődést, növekedést, az egészség megőrzését, hozzájárul a jó közérzet létrejöttéhez, alapot biztosít az egészséges életmód szokásainak kialakításához.

Az óvodapedagógus a testápolás során – melynek része a fogmosás is - felkelti a gyermekekben a tisztaság iránti igényt, megalapozza az egészségügyi szokásokat. Az önkiszolgáláshoz szükséges készségek elsajátításának folyamatát a gyermek utánzási hajlama, valamint a felnőtt és a gyermek közötti meghitt kapcsolat segíti.

A gyermek egészséges fejlődésének fontos feltétele az életkori sajátosságoknak **megfelelő táplálkozás**. Az ételmezésvezető az étrend összeállításánál figyel a változatosságra, a rendszeres zöldség-, gyümölcs-, tejtermékfogyasztás beiktatására, a magas cukor tartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsírtartalmú ételek csökkentésére.

Intézményünk fogadja, és ellátja a különböző **ételallergiás gyerekeket** is. A gluténérzékeny gyerekek számára a szülő biztosítja a speciális étrendet. Az így behozott ételek tárolásához, hűtéséhez, illetve melegítéséhez külön, felcímkézett hűtőt és mikrohullámú sütőt biztosítunk.

Az óvodapedagógus különös gondot fordít az esztétikus terítésre, kulturált étkezési szokások kialakítására és betartására.

Ételallergiás gyermek az intézményben

Ahhoz, hogy biztonságos környezetet tudjunk teremteni ételallergiás gyermekeink intézményi tartózkodásának az idejére, mindenkinek megvannak a maga kötelezettségei. Szülőnek, intézménynek és a kezelőorvosnak. Az első és legfontosabb, hogy tudjuk kik az intézménybe járó ételallergiások. Ezért a legfontosabb minden újonnan felvett gyermeknél a szülő alapos kikérdezése a gyermek ételallergiájáról, típusáról, a reakciók módjáról és erősségéről, a diétáról és a sürgősségi gyógyszeréről.

Az intézményi dolgozók közül (óvodapedagógusok, pedagógiai asszisztensek) legalább két fő személyes oktatáson sajátítja el az AAI (Adrenalin Autoinjector) használatát.

1-es típusú diabéteszsel élő gyermek az intézményben

Az **1-es típusú diabéteszsel élő gyermek** részére abban az időtartamban, amikor az óvoda felügyelete alatt áll, az érintett gyermek szülőjének, más törvényes képviselőjének kérelmére, a gyermekkori diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmények szakmai iránymutatása alapján a speciális ellátást biztosítjuk.

A pedagógus vagy érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott dolgozó

- szükség szerint végzi a vércukorszint mérését,
- szükség esetén, orvosi előírás alapján, a szülővel, más törvényes képviselővel, a megadott kapcsolattartási módon egyeztetve, az előírt időközönként beadja a szükséges mennyiségű inzulint.

Ezen feladatok ellátását olyan pedagógus vagy legalább érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy útján biztosítjuk, aki az Oktatási Hivatal által szervezett, a feladat ellátásához kapcsolódó ismeretekről szóló szakmai továbbképzésén részt vett, és aki a speciális ellátásban való részvételt vállalta, illetve vállalja.

Az öltözködés a test időjárással szembeni védelmét szolgálja. Az óvodapedagógus a szülőkkel közös álláspontot kialakítva arra törekszik, hogy a gyermekek ruházata kényelmes, jól szellőző, könnyen felvehető legyen, és segíti a gyermekben a ruházat rendezettségére iránti igény kialakítását, önállóságra szoktatja.

A gyermekeknek álljon rendelkezésére az időjárásnak megfelelő csoportszobai és udvari váltóruha is!

A mozgás belső készítés, szükséglet a gyermekek számára, ám mozgásigényük eltérő. Az óvodapedagógus legfontosabb feladatai közé tartozik a gyermekek mozgásigényének maximális kielégítése, esetenként a mozgás iránti vágy felkeltése. Az óvodapedagógus biztosítja a változatos, sikerélményt nyújtó mozgástevékenységeket, mindvégig szem előtt tartva azt, hogy a gyermekek fejlettsége, terhelhetősége egyénenként igen nagy eltéréseket mutathat. A program fő célkitűzésének megfelelően a lehető legtöbb időt biztosít a gyermekeknek a szabadban való mozgásra, tartózkodásra. A szabadban végzett mozgástevékenységek alkalmával fokozottan ügyel a gyermekek testi épségére.

Az edzés folyamatában a gyermek ellenálló képessége fokozódik. Az óvodapedagógus a gyermek egyéni érzékenysége és az időjárás sajátosságai alapján minden eszközt, lehetőséget kihasznál (levegő, napfény, víz), hogy a gyermekek szervezete alkalmazkodjon az évszakok változásaihoz.

A pihenés és az alvás a testi fejlődés nélkülözhetetlen feltétele. Az óvodapedagógus figyelembe veszi és tiszteletben tartja az egyes gyermekek eltérő alvási szokásait. A nyugodt pihenéshez szükséges légkör és feltételek megteremtése minden óvodai dolgozó feladata. Az óvodapedagógus a pihenés időszakát mesével, énekkel és simogatással teszi bensőségesé, meghitté. Fontos feladat a napirend körülmények kialakítása, hiszen az alapvetően befolyásolja a gyermekek életfolyamatait. Szükséges a mozgásos és pihentető tevékenységek egyensúlyban tartása. Az óvodapedagógus kellő tapintattal alkalmazkodik a gyermekek egyéni életritmusához.

Az óvodapedagógus egyénileg segíti a gyermekek táplálkozási, tisztálkodási és öltözködési készségeinek a kialakulását, a dajkával együtt rendszeresen ellenőrzi azokat. A gyermekek fejlettségi fokának megfelelően szükség esetén segítséget nyújtanak, vagy ösztönöznek az önálló próbálkozásra. A kialakított szokás-szabályrendszer elemeit következetesen elvárja és betartatja.

Az óvodapedagógus és az óvoda dolgozói öltözékükkel, megjelenésükkel, segítségnyújtásukkal mintául szolgálnak a gyermekek számára. Az óvodapedagógus a gyermekek tevékenységéhez igazodó hangnemet használ, a hallószervek épségének megőrzése érdekében megpróbálja a zajártalmakat kiküszöbölni.

A szokás-szabályrendszer elsajátítása folyamán a legapróbb teljesítmény elérése is megerősítést kell, hogy kapjon, nagyobb teljesítmény értékelése, elismerése pedig az egész közösség előtt történhet.

Az egészséges életmód alakítása és a gondozás a kapcsolatokon és tevékenységeken keresztül formálja a gyermeki személyiséget. A nyugodt környezet, szeretetteljes bánásmód erősíti a gyermekek biztonságérzetét. A szokások elsajátítása folyamán kialakulnak egészséges életmódbeli jártasságai, készségei, fejlődik akarati élete. Elősegíti a közösségi érzelmek alakulását, alkalmat ad a segítségnyújtásra és elfogadásra. A mozgásban gazdag életvitel megszerettetésével a gyermekek testileg megfelelően edzetté, teherbíróvá válnak. A tevékenységek alkalmat adnak a figyelem és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére, az ön- és környezet iránti igényesség megismerésére.

Az önállóság érzésének megteremtésével szilárd alapot ad a pozitív én-kép kialakulásához. Az óvodapedagógus lehetőségeihez mérten megelőzi és csökkenti a gyermekeket óvodán kívül érő negatív, személyiségüket és egészségüket veszélyeztető

hatásokat. Felhívja a szülők figyelmét a megelőző tennivalókra, támogatja a családok segítő, mintaadó szerepének érvényesülését.

19.2. Mozgás (Testnevelés - mindennapos testnevelés)

A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a testi fejlesztés. A 2,5-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapos testnevelés nélkül. Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll. A mozgásfejlesztéshez tehát hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőséget, mégpedig az egyéni sajátosságok szükségletek és képességek figyelembevételével. Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra. Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása. A gyermekek napirendjét úgy célszerű összeállítani, hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést és lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az üléssel együttjáró tevékenységeket. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk.

Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdenünk. A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el. A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgásműveltség fejlődésének. A természet erőivel - napfény, levegő, víz - történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapos testnevelést lehetőleg a szabadban célszerű tartani. Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk. A jó eredmény eléréséhez az optimális tárgyi feltétel biztosításán túl azonban az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése is elengedhetetlen. A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi 20-30 perces testmozgás nem csak a kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is. A mindennapos testnevelés hatásának maximális kifejtéséhez szükségesek olyan objektív és szubjektív feltételek, melyek lehetőség szerint valamennyi óvodában megvalósíthatók és amelyek megsokszorozzák az egyébként elérhető eredményeket.

A mindennapos testnevelés objektív feltételei:

- megfelelő hely biztosítása (mesterségesen kialakított domb, ami télen szánkózásra, csúszkálásra használható, nyáron gyakorolható a gurulás, mászás, kúszás, felfelé történő futás stb.)
- aszfaltos, kavicsos terület
- érintő magasságban kifeszített kötelek a függésre
- mászóakák, Tini-kondi, pancsoló medence, ami a vízhez szoktatást teszi lehetővé
- megfelelő mennyiségű eszköz (kézi-, és tornaszerek) biztosítása

A mindennapos testnevelés szubjektív feltételei:

Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi testnevelés eredményességét. Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásán tükröződjön az, hogy szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a gyermekek mozgásban elért sikereinek. A mindennapos testnevelés tartalmát döntő mértékben a természetes mozgások, gyakorlatok képezik (járások, futások, ugrások, függések, egyensúlygyakorlatok). Ezeket kiegészíti néhány talajtorna elem, valamint a kézi szerekkel

végezhető gyakorlatok. Természetesen ide tartoznak a testnevelési játékok is. A lényeg, hogy minden mozgásforma, amit a gyermekek képesek elvégezni, a mindennapos testnevelés keretébe beépíthető. Az óvodapedagógus dönti el, hogy a mindennapi testnevelés 20-30 perce alatt testnevelés foglalkozást tart vagy egy-egy mozgáscsoport gyakorlásával, esetleg testnevelési játékokkal tölti ki az időt.

A mozgásfejlesztés feladatai:

- Legyen lehetőségük a gyermekeknek saját testük mozgását átélni!
- Mozgás közben figyeljenek a társaikra!
- Sokoldalú mozgástapasztalatokat szerezzenek a gyermekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által!
- Folyamatosan fejlődjön a gyermekek mozgása és egyensúlyérzéke!
- A kéz finommozgásainak fejlesztésére nyújtunk változatos lehetőségeket!
- Segítsük elő a gyermekek harmónikus, összerendezett mozgásának kialakulását!

19.2.1. Az óvodapedagógus feladatai a mindennapos testnevelés megszervezésében:

- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjon lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra!
- Biztosítsa a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a feltételeit!
- Adjon ötleteket, irányítsa a gyerekek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz!
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára!

19.2.2. A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- mozgása harmónikus, összerendezett
- szeret mozogni, kitartó a mozgásos játékokban
- tud legalább 10 mozgásos játékot (futó-fogójáték) irányítás nélkül játszani
- versenyjátékokban betartja a szabályokat
- tud rövidebb távon egyenletes iramban futni
- tud ütemtartással járni
- képes babzsákkal a fején egyensúlyozó járásra vízszintes padon
- tud egykezes felső dobással célba dobni
- tud helyben labdát pattogtatni
- tud gurulóátfordulást végrehajtani előre

19. 3. A lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek és a művészetek alkalmazásával a tanulási eredmények és a társas kapcsolati készségek fejlesztése, a lemorzsolódás csökkentése

A gyermekek egészséges, életviteli jó szokásainak fejlesztésében a mentális egyensúly, a test és lélek egységében, az egészséges lelki fejlődés biztosításában kiemelt feladatunk a gyermekek megélt és megmutatkozó vagy rejtett érzelmeinek felismerése, értelmezése és az érzelmi intelligencia, az EQ támogatása. Ebben a korban a gyermekek viselkedése még

elsősorban érzelem vezérelt és ösztönös, ezért a fejlesztés is a játékban, a mesében, a bábozásban, és az ezekben létrejövő kommunikációban és metakommunikációban, valamint a művészeti tevékenységekben (zene, tánc, vizuális tevékenységek) és ezek komplexitásában valósulhat meg leginkább az óvodában.

Cél: A gyermekek mindazon képességeinek fejlesztése, amely nagy jelentőséggel bír a sikeres életpálya elindításában és a kiegyensúlyozott, boldog emberréválást segítik.

A művészeti tevékenységekben a gyermek elsajátítja a hatékony figyelmet, megtanulnak pozitív döntéseket hozni, kialakul problémamegoldó képességük. Ezzel hozzájárulunk ahhoz, hogy egy sikeres, céltudatos, de pozitív emberi értékek segítségével érvényesülő felnőtt váljon óvodásainkból.

Feladataink:

- az örömteli és kiegyensúlyozott mentálhigiéné megalapozása óvodásainknál
- egészséges gyermeki énkép kialakítása, támogatása (önelfogadás, önbizalom, önértékelés, önbecsülés)
- biztonságos érzelmi légkör megteremtése, biztosítása
- az asszertív kommunikáció alapjaival való ismerkedés
- társaskapcsolati készségek ápolása, fejlesztése
- érzelmi intelligencia megalapozása, fejlesztése (optimizmus, megbocsátás, elfogadás, hála, jó cselekedet, szeretetnyelv)
- játékos relaxációval való ismerkedés,
- mentálhigiénés-, és drámapedagógiai játékok játszása
- művészeti tevékenységekben (ének, zene, tánc, mese, vers, bábozás, dramatizálás) rejlő mentálhigiénés, erkölcsi és szociális tanulás lehetőségeinek kiaknázása, alkalmazása.

20. Hagyományörzés, ünnepek, ünnepélyek

Óvodánk nyitottságát tovább növeljük, erősítjük hagyományok teremtésével, ünnepeink segítségével. A közös tervezés, készülődés, a holnap öröme távlatot jelent a gyermek számára. A szokások, hagyományok jó alkalmak az érzelmi átélésre és gazdag, változatos tevékenységekre adnak lehetőséget. A közös élmény erejével fokozzák a gyermekek közösséghez való tartozását. Ünnepeink megszervezésébe, lebonyolításába aktívan bevonjuk a szülőket, természetesen közösen döntünk a szervezés módjáról.

20.1. Óvodaszintű ünnepeink, hagyományaink

Mikulás, Karácsony, Farsang, Gyermeknap-Családi nap, Évzáró

- Óvodaszintű ünnepeink színvonalát emeli az előzetes, illetve folyamatos dekorációs kellékek elkészítése, közös teremrendezés a szülők bevonásával, farsangi kellékek, öltözetek közös összeállítása a szülőkkel és a gyermekekkel, sütés Farsangra, ajándékkészítés a búcsúzó nagyoknak stb.

20.2. Csoport hagyományok, ünnepek

Születésnap, Névnap, Húsvét, Anyák napja, Kirándulások

- A gyermekek születésnapját, névnapját a csoportok saját hagyományaik alapján ünneplik.
- Tartalmukat a közös dekorálás, ajándékkészítés, sütés, saláták készítése stb. töltik ki.
- Az őszi – tavaszi nagyobb kirándulásokat közösen döntenek el és szervezik meg az óvodapedagógusok csoportjuk gyermekeivel és azok szüleivel. Hagyományos kirándulásaink, amelyeket évente szervezünk:
 - az állatkert megtekintése
 - az őszi piac
 - a városi, vasúti közlekedés megfigyelése

Természetesen ezeken kívül más-más helyre is kirándulnak a csoportok.

20.3. Nemzeti ünnepünk

Március 15.

- A gyerekekkel óvodaszinten ünneplünk. Az ünneplés tartalmát azok a dalok, versek, történetek töltik ki, amelyek a március 15 – i eseményekhez közel állnak, valamint az általuk készített, barkácsolt ünnepi jelképek (kokárdák, zászlók, csákók stb.), melyeket kitűzünk a település intézményei előtt.

20.4. Zöld napok ünnepei

Állatok világnapja, Környezetvédelmi világnap, Víz világnapja, Föld napja, Madarak és Fák napja, Takarítási világnap

20.5. Feladataink az ünnepekkel, hagyományokkal kapcsolatosan

- Az ünnepek, hagyományok szervezésében koruknak, képességeiknek megfelelően a gyermekek is vegyenek részt!
- Lehetőleg a család is aktívan működjön közre az ünnepek előkészítésében, lebonyolításában, hagyományaink ápolásában!
- Az óvoda mindennapjaitól eltérő szokásrendben valósuljanak meg az ünnepek, hagyományok!
- Aktív és gazdag tevékenységeket és élményeket jelentsenek a gyermekek számára!

21. A nevelés tervezése és időkeretei

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg. Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra. A tervezésben tudatosan vegyük számításba, hogy az egyes gyermekek

fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek esetében a különböző területeken más és más lehet. A nevelés és tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg. A tervezés során mindig a négyes feladatrendszerből kiindulva tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül a szükséges fejlesztéseket. A cél és a feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon, éves, féléves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában tervezni inkább egy vagy két hetes ciklusokban célszerű, hiszen csakis ez esetben nyílhat lehetőségünk a gyermekek spontán ötleteinek és tapasztalatainak begyűjtésére és a nevelőmunkában való felhasználására. A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az óvodapedagógus által előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok. A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelőmunka egészébe. Ezért a tervezés során külön is biztosítani szükséges a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető tartalmának megjelenítését a tervező és megvalósító munkában. A gyermekek folyamatos megfigyelése, az óvodások élményeinek meghallgatása és közös élmények nyújtása a tervezés előkészítő folyamatához tartozik. A rövid időszakot átfogó tervezés ugyanakkor lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amiben a gyermek és az óvodapedagógus aktív egymásrahatása képes a nevelési, tervezési folyamatot befolyásolni. Alapvetően a tevékenységek megtervezéséből kiindulva a nevelés-tanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve szükséges tervezni. A tervezésnél ne az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt. Kevesebbet, de azt alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével tervezzük meg.

A heti ütemterv megírása egyben a napi vázlatot is megadja az óvodapedagógus számára, ezért nem szükséges a külön vázlatírás. Ennél fontosabb azonban, hogy feljegyzéseket vezessünk a gyermekek fejlődési üteméről, hogy konkrét megfigyelések adjanak alapot az egyéni, differenciált fejlesztés megtervezéséhez. A gyermekek ötleteinek, javaslatainak feljegyzése, összegyűjtése a tevékenységek sokszínűségének megtervezéséhez nyújt segítséget.

A fejlesztés módszere:

A fejlesztés módszere az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoport keretein belül. A tevékenységközpontú nevelési program megvalósítása leghatékonyabban vegyes csoportban képzelhető el, de az óvodában létrejövő adott lehetőségek döntik el, milyen csoportszervezési formát alkalmaznak. Részben osztott és osztatlan csoportban is megvalósíthatók a kitűzött nevelési célok és feladatok. Az óvodapedagógus dönti el, hogy adott esetben kötetlen kezdeményezés vagy kötött foglalkozás keretein belül kívánja elképzeléseit megvalósítani. A fejlesztés, a foglalkozás formáját ne a gyermekek életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg! A gyermekek önállóan, spontán szerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek az óvodapedagógus számára a tudatos, irányított tapasztalás megszervezéséhez. A világban eligazodni készülő gyermek felkészítése az életre feltételezi olyan szituációk megélését, ahol szabadon alkothat, dönthet, gondolkodhat, cselekedhet.

A lényeg mindig az legyen, hogy cselekvés közben, cselekvések sorozatában való aktív közreműködéssel érzékeljen, tapasztaljon, tanuljon a gyermek és valódi, a környezetben meglévő problémával foglalkozzon. Az óvoda feladatai közé tartozik a kiemelkedő képességekkel rendelkező, **tehetséges** gyermekek felismerése és fejlesztése. A szellemi fejlesztés legfőbb célja abban nyilvánul meg, hogy a gyermeket aktivitásra, a problémák

meglátására és kifejtésére bátorítjuk és képessé tesszük azok megoldására. Kreatív problémamegoldásra ösztönözzük a gyermeket. Ennek kialakításához mindenekelőtt az szükséges, hogy az óvodában legyen elegendő idő a tevékenykedésre és a tapasztalatszerzésre.

A nevelőmunka elemzése és értékelése az óvodapedagógus folyamatos feladata, az értékelés tapasztalatai adnak támpontokat a nevelőmunka tervezésének irányvonalairól.

A fejlesztés kerete:

- A teljes nevelési folyamat, amely vegyes, részben osztott vagy osztott csoportokon belül a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül.
- A nevelési folyamatba szervesen illeszkedő tanulási folyamat, melynek részei:
 - önálló és irányított tapasztalatszerzés
 - komplex foglalkozások rendszere, kötött és kötetlen formában

A nevelés időkeretei:

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A hetirend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozó biztosítása. A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. A szabad levegőn való tartózkodás, a gyermekek gondozásával kapcsolatos teendők (étkezés, tisztálkodás, alvás) ugyancsak beilleszthetők a játéktevékenység egész napos folyamatába. Reggel, különösen tavasszal és nyáron a szabad levegőn való tartózkodás természetes része a gyermekek napi életének. A hűvösebb idő beköszöntével is szükséges a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás, csupán annak időtartamát csökkentjük. A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye. A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak vagy a gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokoltá teszi, változtatható, módosítható. A napirend a gyermekek nyugodt napi életét biztosítja, figyelembe veszi a fejlődés közben bekövetkezett változásokat. A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.

A napirend általános időkeretei:

– Játék és szabadidős tevékenység	6 óra
– Étkezés, pihenés	3 óra
– Öltözködés, tisztálkodási tevékenység	1,5 óra
– Komplex foglalkozások naponta	30 perc

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események stb. hatására.

Hetirend:

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A hetirend, különösen a nevelési év elején teljesen másképp alakulhat, mint a nevelési év végén. Különösen a beszoktatás idején

figyeljünk arra, hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb hetirendet állítsunk össze. A hetirend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

A hetirend kialakítása az óvodapedagógus feladata, a mozgásos tevékenységek összehangolása egyeztetést igényel az óvodapedagógusok között.

21.1. Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

- Negyedévenként nevelési terv készítése.
- Heti tanulási tervkészítése.
- Hetirend és napirend összeállítása.
- A gyermek fejlődésének megfigyelése, erről feljegyzések vezetése.
- A nevelőmunka folyamatos értékelése.
- az éves nevelési tervek, fejlesztési naplók és értékelések során az adott korosztály fejlődési ütemének megfelelő szempontok figyelembevétele

21.2. Az óvodában folyó munka ellenőrzési-, mérési-, értékelési-, minőségfejlesztési rendszere

Az óvodapedagógusok szakmai tevékenységének ellenőrzését, értékelését a Munkaterv részét képező Ellenőrzési tervben meghatározott ütemezésben, illetve szempontok alapján végezzük, különös tekintettel a pedagóguskompetenciákra.

Az új alapprogram szellemiségének megfelelően az értékelés nemcsak ellenőrzés, hanem fejlesztő visszacsatolás is, amely a pedagógus önreflexióját, a gyermek fejlődési ütemének követését és a szülőkkel való együttműködés mélyítését szolgálja. A fejlődési naplók, megfigyelési jegyzetek és rendszeres szülői konzultációk lehetőséget adnak a gyermek személyes haladási ütemének megismerésére és a differenciált nevelés tervezésére.

Az értékelés kiterjed a nevelőtestületi munka tudatosságára, az alkalmazott módszerek hatékonyságára és a környezeti tényezők gyermekekre gyakorolt hatásának elemzésére is.

A gyerekek fejlődésének nyomon követését a következők szerint végezzük:

Fejlődési napló tartalmazza:

- a gyermek anamnézisét
- a gyermekekre vonatkozó megfigyeléseket, mérési eredményeket- fejlesztő programot
- bemeneti és kimeneti szintmérő eredményeket
- szakemberek véleményét (logopédus, pszichológus, gyógypedagógus stb.)
- a szakértői vizsgálat eredményeit

Az óvodát kezdő gyermekek esetében bemeneti szint mérést végzünk, melynek szempontjai összhangban vannak az óvodás kor végén kitöltött kimeneti szintmérő lapok szempontjaival.

A 2,5-7 éves korú gyerekek fejlődéséről fél évente rövid jellemzést írunk, amely meghatározott megfigyelési szempontok alapján történik.

Az 5-7 éves korú gyerekek képességmérését egy általunk készített mérőlappal végezzük. A problémás területekről fél évente kontrollmérést készítünk, és ennek alapján fejlesztési tervet dolgozunk ki.

A tanköteles korú gyermekeknél nevelési év végén megmérjük, hogy hol tartunk a programunkban meghatározott követelményszintek terén (bemeneti és kimeneti szint egymáshoz való viszonyulása).

Az óvoda a 77/2025. (IV.15.) Korm. rendelet előírása szerint a tanköteles kor előtti évben napi 45 perces iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységet dokumentál a csoportnaplóba, a fejlődési naplóba és szükség esetén egyéni fejlesztési tervben.

Elkészítés határideje: minden nevelési év november vége, illetve május vége.

Felelős: óvodapedagógusok

21.3. Kiemelt figyelmet igénylő gyerekek

1. Különleges bánásmódot igénylő gyerekek

1.1. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alul teljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

1.2. Sajátos nevelési igényű gyermek

Sajátos nevelési igényű gyermek, az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermek vizsgálatának lépései:

- Probléma észlelése az óvodapedagógusok, szülők által.
- Vizsgálat kezdeményezése a Hajdú-Bihar megyei Pedagógiai Szakszolgálat Hajdúszoboszlói Tagintézményénél (gyógy pedagógiai, pszichológiai vizsgálat stb.) súlyosabb esetben tovább küldés a Hajdú-Bihar megyei Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottságához.
- A vizsgálat megállapításainak összegzése a szakértői véleményben.
- SNI meghatározása, jelzése BNO kóddal, illetve szöveges meghatározással.
- Ellátást biztosító szakemberek meghatározása.
- Fejlesztési területek, habilitációs, rehabilitációs ellátási időkeret meghatározása.

- Intézményi kijelölés. (Az SNI gyermeket csak akkor veheti fel az intézmény, ha kijelölte számára az óvodát a Szakértői Bizottság.)
- Felülvizsgálat időpontja. (Figyelemmel kell kísérni a felülvizsgálat esedékességét, és az intézménynek jeleznie kell a Szakértői Bizottság felé.)

(Befogadó) intézményünk feladata

- Az illetékes szakértői bizottság által meghatározottak szerinti foglalkozáshoz szakirányú gyógypedagógus, fejlesztő szakemberek biztosítása. (A speciális szakképzettséggel rendelkező szakemberek utazó gyógypedagógiai hálózat útján is biztosíthatók.)
- A köznevelési törvényben megfogalmazott többletszolgáltatások biztosítása (speciális eszközök).
- Olyan intézményi szemlélet biztosítása, amely lehetővé teszi a különböző pedagógiai színtereken a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesülését, és a sérülés specifikus módszertani eljárások, eszközök alkalmazását.

Az együttnevelésben résztvevő pedagógusoktól elvárjuk, hogy

- A pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat és a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépítsék a pedagógiai folyamatokba.
- A napi foglalkozások tartalmának, módszereinek, eszközeinek stb. megtervezésénél vegyék figyelembe a sajátos nevelési igényű gyermekek eltérő lehetőségeit.
- A gyerekek teljesítményének elemzése alapján az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmazzanak, alternatív megoldásokat keressenek, és ezt a fejlesztő programban rögzítsék.

Tárgyi feltételek

- Fejlesztő szoba, fejlesztő eszközök, zárható szekrény, fénymásoló, papír, számítógép, nyomtató, internet, telefon használat, könyvtár stb. biztosítása.
- A gyerekek napirendjének egyeztetése a fejlesztő szakemberekkel.
- Fogadóórák biztosítása a szülők számára.
- Eszközbeszerzések, könyvtárfejlesztés, továbbképzések tervezésénél kikérjük a fejlesztő szakemberek véleményét az integráció tárgyi és személyi feltételeinek fejlesztése érdekében.

Célunk: az óvodai nevelés megvalósítása mellett a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése, mely magába foglalja az értelmi, testi, érzelmi fejlődés folyamatos pozitív befolyásolását, a sérült részképességek fejlesztését, az egyéni szükségletek figyelembevételét, az iskolára való felkészítést, a beilleszkedés elősegítését, önállóságra nevelést, személyiség fejlesztést **fejlesztő szakemberek segítségével.**

A megvalósításban résztvevők köre:

Fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus, logopédus, pszichológus, gyógytestnevelő, illetve minden, az óvodában dolgozó (közvetve vagy közvetlenül érintett) óvodapedagógus, dajka.

A sajátos nevelési igényű gyerekek integrált nevelése során szoros együttműködésre törekszünk:

- a szakértői bizottsággal
- a fejlesztő szakemberekkel
- szülőkkel
- óvodapedagógusokkal
- dajkákkal

Tevékenységi területek, lehetőségek:

- Alapkészségek mindennapos fejlesztése.
- A sérült részképességek korrekciója.
- Önállóságra nevelés.
- Egyéni felzárkóztató foglalkozások szervezése.
- Képességek mérése, egyéni fejlesztési terv készítése, fejlődési ütem ellenőrzése.
- Fél évente szöveges értékelés készítése a fejlődési naplóban.
- Szülőkkel való konzultáció.
- Szakemberekkel történő konzultáció.

Óvodai foglalkozásokon kívüli fejlesztési lehetőségeink:

- erdei óvoda
- színházlátogatás
- kirándulások
- fejlesztő foglalkozások,
- logopédiai ellátás,
- pszichológiai ellátás
- gyógytestnevelés

A speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére biztosítandó, iskolakezdésre felkészítő óvodai foglalkozások meghatározása.

Célunk, hogy a speciális pedagógiai ellátásra jogosult gyermekek egyéni adottságait, képességeit a számukra legmegfelelőbb módszerekkel, változatos tevékenységeken keresztül a személyiség harmonikus fejlődését szem előtt tartva segítsük, fejlesszük.

Feladataink:

- a foglalkozások tempójának, módszereinek optimális meghatározása, a gyermekek közötti egyéni különbségek figyelembevételével,
- a gyermekek képességeinek megfelelően, az eltérő ütemű haladás biztosítása,
- a kulcsfontosságú kompetenciák fejlesztése játékos formában, főleg az önálló életvitelhez szükséges képességeké,
- az elvárások és terhelhetőség személyre szabott meghatározása,
- helyes énkép (önmaguk elfogadása), az egészséges önbizalom megalapozása, kialakítása,
- sikerélmények biztosítása, ezek át-, és megélése,

- szoros együttműködés, együtt gondolkodás a szülőkkel, szakemberekkel,

Speciális pedagógiai ellátásra jogosult gyermekek:

- Beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézséggel küzdő (BTMN)
- Sajátos nevelési igényű (SNI)

A tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek számára óvodánkban biztosítjuk az iskolafelkészítésre irányuló óvodai fejlesztő foglalkozásokat.

Az intézményünkbe kijáró fejlesztőpedagógus, logopédus, pszichológus, gyógypedagógus és mozgást fejlesztő szakemberekkel konzultálva az óvodapedagógusok a gyerekek azon képességeit, részképességeit fejlesztik, ahol lemaradás tapasztalható, illetve korrekcióra van szükség. Másrészt a képességmérések eredményei is megmutatják a fejlesztésre szoruló területeket. A megfelelő érettségi szintet el nem érő övezetekben végezzük a fejlesztő munkát.

1.3. Kiemelten tehetséges gyerekek

Gyarmathy Éva pszichológus szerint: **a tehetség = lehetőség.**

„A tehetség is a természet azon értékei közé tartozik, amely gondozást kíván. Nem kapálást, nyírást, permetezést, csak dús termőtalajt, odafigyelést és szabadságot a növekedéshez.”

❖ Mi jellemző a tehetséges gyerekekre, hogyan ismerhetjük fel őket?

- **Átlag feletti képességek jellemzik**, amelyek lehetnek intellektuálisak és speciális képességek (mozgás, szociális képességek, művészetek stb.)
- **Kreativitás:** Vagyis divergens gondolkodás jellemzi őket. Egy megoldás helyett, mindig többet keres. Megtalálja az összefüggéseket. Nem igazán a tanulás, hanem a felfedezés jellemzi őket.
- **Eredetiség:** Nem ragaszkodnak a szabályokhoz, sőt azok kifejezetten zavarják őket. Mindig új dolgokat képesek kitalálni.
- **Flexibilitás:** Gondolkodásukat rugalmasság jellemzi. Ismereteiket más összefüggésekben is képesek felhasználni.
- **Fluencia:** Az ötletek szabad áramlása.
- **Motiváció:** Az érdeklődési körükbe tartozó témákkal kapcsolatosan rengeteg kérdésük van, örök tudásszomj hajtja őket.
- **Szorgalom és kitartás:** Az őket érdeklő témákban maximálisan kitartók.
- **Teljesítmény motiváció:** A legjobb szeretne lenni.
- **Gyors információ felvétel és feldolgozás, kiváló emlékezet.** A kortársaitól könnyebben, gyorsabban tanul, mindenre emlékszik.
- **Problémamegoldó** és intellektuális jellegű tevékenységek kedvelése.
- **Tervszerűség:** Érzéke van a rendszerezéshez. Szeret rendezni, csoportosítani, osztályozni különböző szempontok szerint.
- **Gazdag a szókincse,** jó a kifejezőképessége.

- **Koncentráció:** A számára fontos dolgokra maximálisan tud figyelni, de képes a figyelmét megosztani.
- **Érzékeny** mások elismerésére.
- **Önállóság:** Szeret egyedül dolgozni.
- **Jó humorérzéke** van, érti és szereti a viccet.

❖ Kisgyermekkori, óvodáskori jellemzői a tehetségnek:

- **Motorikus fejlődés:** hamarabb másznak, járnak. A finommozgások gyorsabban fejlődnek. Magas energiaszint, kevesebb alvásigény jellemzi őket.
- **Reális énkép:** 3 évesen ismerik saját erősségeiket, gyengeségeiket. Összemérik magukat kortársaikkal, foglalkoznak saját személyiségükkel.
- **Produktív, önálló gondolkodás:** Értik az ok-okozati összefüggéseket. Korán meg tanulnak olvasni, ismerik a számokat.
- **Szerepátvétel:** Már 2 évesen tárgyak, személyek szerepébe tudják képzelni magukat, élénk a képzeletük.
- **Felfedezés, kutató viselkedés:** Társaikhoz képest több figyelmet fordítanak a valóságos dolgokra, kíváncsiak, szeretnék tudni, hogyan működnek a dolgok.
- **Koncentráció, motiváció:** Magas szintű koncentrációra képesek, de képesek osztani is azt. Kitartóan megragad az őt érdeklő dolgoknál.
- **Nyelvi fejlődés:** Korán kezdenek grammatikailag helyesen beszélni, gazdag a szókincsük, kérdései szokatlanok.

Nevelőtestületünk teljes mértékben egyetért Chrappán Magdolna és Fábíán Katalin: Tevékenységek-központú óvodai nevelési programjában (második, javított, bővített kiadás) megfogalmazott tehetséggondozásról alkotott véleményével, miszerint:

„A tehetség... a kiemelkedő teljesítményt jelenti, amiben pedig benne rejlenek a motiváció, a kitartás, a fejlesztés, a lehetőségek kihasználása is. A tehetségről szólva ide kívánczik annak megállapítása, hogy óvodáskorban nem lehetséges a tehetség egyértelmű diagnosztizálása. A szakemberek egyöntetűen vallják, hogy ebben az életkorban még csak úgynevezett tehetségigéretről lehet beszélni.

Néhány kivételes példa akad, amikor a tehetség már néhány éves korban jelentkezhet: a zenei hallás, matematikai képességek, sakk területén. A többi esetben valóban csak ígéretről, a későbbi tehetség gyanújáról lehet szó. Éppen ezért az óvodai tehetséggondozó programok gyakran a jó szándék ellenére sem elégítik ki a várakozásokat, hiszen a pontos tehetségdiagnózis híján hiú reményeket ébreszthetnek (főleg a szülőkben), esetleg fölösleges terhelésnek téve ki a gyermeket.

A jól átgondolt, teljes személyiségre kiterjedő, minden tevékenységlehetőséget biztosító óvodai program tökéletesen biztosítja a tehetséges gyermekek személyre szabott fejlődését is. A pedagógusokat még iskolában is gyakran félrevezeti egy-egy gyermek adott időszakban történő gyorsabb fejlődési tempója. Fontos visszatérően tudatosítanunk, hogy a teljesítmény nemcsak a képességek kiemelkedő voltán múlik, hanem azon is, hogy a gyermek érésifolyamatai, fejlődési tempója milyen. Tudjuk, hogy a gyermekek egymáshoz képest is nagyon eltérő ritmusban fejlődnek, mi több egy adott gyermek fejlődése sem egyenletes,

vannak hirtelen meglódulások, stagnálások, visszaesések a fejlődés során. Ha nem tudunk különbséget tenni a fejlődésiérési folyamatok és a tényleges tehetség között, jóvátehetetlen károkat okozunk a gyermeknek, szülőnek egyaránt. A tehetség rendszerszerű fejlesztése nem az óvoda feladata.

Természetesen sok kisgyermeknél már óvodáskorban észrevehetők a kiemelkedő képességek és teljesítmények jelei, nagyon óvatosan kell azonban bánni a „tehetséggé” nyilvánítással. A legtöbb, amit tehetünk, hogy biztosítjuk a gyermekek számára a lehető leggazdagabb, legsokszínűbb tevékenységrendszert, a feltételeket, eszközöket, időt, pedagógiai segítségnyújtást a differenciált tevékenységvégzéshez, a gyermekek szabad tevékenységválasztásához.

Ezt azonban ne nevezzük tehetségfejlesztésnek!”

❖ Az óvodapedagógus szerepe a tehetséggondozásban

- A kivételes képességekkel, erős motivációval, kreativitással rendelkező gyerekek beazonosítása, e képességeit illetően a gyerekek megerősítése.
- Szülővel való konzultáció, kapcsolattartás.
- Az egyéni fejlesztési tervben érdekes, különleges tevékenységek, játékok tervezése.
- Önálló alkotási lehetőség biztosítása.
- Folyamatos dicséret, megerősítés.
- Újabb eszközök, lehetőségek biztosításával, a motiváltság fenntartása.
- Képességfejlesztő feladatok, elérhető közegben elhelyezett könyvek, eszközök felkínálása.
- Differenciált feladatadás a foglalkozásokon.
- Plusz foglalkozások szervezése.

A fentiekből következően tehát, azt kell szem előtt tartanunk, hogy óvodáskorban elsősorban a lehetőségeket kell észrevennünk. Nem mérésekkel kell a gyerekek adottságait feltérképeznünk, hanem a hétköznapiak során gyakorlattá vált megfigyeléseket kell a tehetség, lehetséges jegyeinek szempontjából meglátnunk. Amit tapasztalunk, az nem biztos, hogy többlet képesség, de a társaiknál valamilyen területen több tevékenységet kívánók számára lehetőséget kell adni a továbbfejlődésre.

Óvodapedagógusaink a csoport keretein belül biztosítják ezeket az alternatívákat a kiemelkedő képességekkel rendelkező gyerekek számára.

Intézményünkben a délutáni időszakban felkínált egyéb foglalkozások:

- angol
- mazsorett
- ovi-foci
- hittan
- jóga

(Minden évben a szülői igényekhez, egyéb lehetőségekhez igazodva)

2. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek

3. (A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek ellátását a Gyermekvédelem című fejezetben fejti ki bővebben.)

4. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek

Tartós gyógykezelés alatt álló gyermeknek nevezzük azt a gyermeket, akinek az egészségügyi ellátása

- járóbeteg-szakellátásban vagy
- fekvőbeteg szakellátásban

részt vevő szakorvos véleménye alapján, betegség miatti hiányzása az adott nevelési évben a 36 nevelési napot várhatóan meghaladja, és emiatt az óvodai nevelésben nem tud részt venni.

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek szülei kérhetik gyermekük felmentését az óvodakötelezettség alól.

Amennyiben a tartós gyógykezelés alatt álló gyermeket a fővárosi vagy megyei illetékességgel eljáró járási hivatala az óvodai foglalkozáson való részvétel alól felmentette, intézményünk a szülő részére

- tanácsadást,
- konzultációt biztosít, továbbá
- terápiás vagy más kezelés szükségessége esetén tovább irányítjuk a pedagógiai szakszolgálathoz vagy más szakellátást biztosító intézményhez.

Az intézmény főigazgatójának feladata, hogy

- a pedagógiai szakszolgálattal, egészségügyi intézménnyel felvegye a kapcsolatot, és
- együttműködjön a többi szakemberrel annak érdekében, hogy a beteg gyermek az óvodakötelezettségét teljesíteni tudja.

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek neveléséhez szükséges eszközöket az egészségügyi, illetve rehabilitációs intézmény, a speciális eszközöket az egészségügyi, illetve a rehabilitációs intézmény vagy a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai eszközök és segédanyagok kölcsönzése tevékenység keretében az egységes gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai módszertani intézmény biztosítja.

22. Gyermekvédelem

22.1. A gyermek esélyegyenlőségét és a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek.

Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség akkor valósulhat meg, ha minden gyermek hozzájuthat minden olyan szolgáltatáshoz, melyek biztosítják személyiségfejlődését.

22.1.1. A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések célja

- minőségi neveléshez való hozzáférés és az integráció biztosítása
- esélyegyenlőség növelése
- hátrányok csökkentése
- egyéni szükségleteknek megfelelő speciális fejlesztés
- iskolába való átmenet segítése

Az óvodapedagógus feladatai

A hátránnyal küzdő gyermek számára

- személyiségfejlesztő
- tehetséggondozó
- felzárkóztató
- esélyteremtő programok szervezése.

A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása.
- Családok felkutatása, megkeresése, kapcsolat a családdal.
- Nyílt nap a leendő óvodásoknak.
- Együttműködés a Család- és Gyermejkölési Szolgálattal, védőnővel.

A szülők munkába állását lehetővé tevő nyitva tartás kialakítása

- Nyitvatartási igény felmérése óvodakezdés előtt.
- A szülők munkaidejéhez igazított programszervezés (ünnepélyek).

22.1.2. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek célja

A hátrányos és a halmozottan hátrányos gyermekek érdekében tett intézkedésekkel, gyermekközponthusággal, családoorientált szemlélettel, az együttműködések elősegítésével az esélyteremtés növelése, valamint a gyermekek komplex személyiségfejlődésében, pozitív változások elősegítése.

Az óvodapedagógus feladatai

- Anyagi támogatás lehetőségeinek felkutatása.
- A tolerancia, segítőkészség kialakítása.
- Praktikus ismeretek elsajátíttatása.
- A mindennapi élethez szükséges készségek kialakítása.
- Családi életre és egészséges életmódra nevelés.
- A szülőkkel - a gyermeküket is elhanyagoló családokkal való - együttműködésre készítő kapcsolattartás erősítése.

A szociális hátrányok enyhítésére tett intézkedések:

- A differenciált egyéni fejlesztés.
- Egészségnevelés.
- Életvezetési tanácsok a családok részére.
- A mozgás prioritása a nevelésben.
- Interkulturális nevelés: életvezetés.
- Tehetséges gyermekek fejlesztése.
- Felzárkóztató foglalkozás az arra rászorulóknak részére.
- Kirándulásokon a részvétel biztosítása.
- Kulturális rendezvények csoportos látogatása.
- Pályázatokon való részvétel.
- Szülőknek felajánlott segítség.
- Sportolási lehetőség az óvodában.
- Felvilágosítás a szociális juttatások lehetőségeiről a szülői értekezleten, fogadó órákon, írásos tájékoztatón keresztül (gyermekvédelmi megbízott).

- Szülőkkel közös programok.

A gyermekvédelemmel megbízott pedagógus feladatai

Hátrányos helyzetű (HH) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, nagykorúvá vált gyermek vagy fiatal felnőtt, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll: a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik, alacsony foglalkoztatottságú, vagy a gyermek elégtelen lakókörnyezetben, illetve lakáskörülmények között élő gyermek vagy fiatal felnőtt.

Halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) az, aki esetében a HH-ként meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll, továbbá a családjából kiemelt, szakellátást nyújtó intézményekben elhelyezett, nevelésbe vett gyermek, valamint az utógondozói ellátásban részesülő, tanulói, hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

Veszélyeztetett gyermek, akinek testi, lelki, értelmi, erkölcsi fejlődését a szülő vagy a gondozó környezet nem biztosítja.

Kialakulásához vezető tényezők: a családjára, szűkebb társadalmi környezetére jellemző elhanyagoló nevelés, gondozás, valamint a családban a devianciák halmozott előfordulása (alkohol, drog, brutalitás, bűncselekmény).

A gyermeki veszélyeztetés megelőzése

- Tájékoztatni kell a szülőket, a pedagógusokat a gyermekek jogairól, a gyermekek jóléte érdekében működő szervezetekről, azok elérhetőségeiről.
- Szakmai értekezletek, szükség esetén továbbképzéseken való részvétel a korai veszélyeztetettség felismerése érdekében.

A veszélyeztetés felismerése

- Személyes tapasztalatok (családlátogatások tapasztalatai)
- A gyermek viselkedésének hirtelen megváltozása (szorongás, bántalmazás jelei, hiányzás, tartós elhanyagolt betegség)
- A rendszeres információ áramlás érdekében fontos a szervezethez és rendszeresség (nagycsaládosok problémája, tanulási zavarral küzdők, etnikai kisebbséghez tartozók)
- Anyagi veszélyeztetettség megléte.
- Segítségnyújtás (a veszélyeztetettség megszüntetésében részvétel)

Az óvoda, mint a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagja információ-szolgáltatási kötelezettséggel tartozik a gyermekjóléti szolgálat felé.

Gyvt. 17 § kiegészítése: mely szerint, aki nem tesz eleget az együttműködési és jelzési kötelességének, az felelősségre vonható a gyámhivatal javaslata alapján.

A megszüntetés feladatai:

- Együttműködés a családsegítőkkel, védőnővel, orvossal.
- A szülők segítése: nevelési, gondozási tanácsok, mentálhigiénés ismeretek átadása.
- A lehetséges anyagi és erkölcsi támogatás megszervezése.
- Az egyéni fejlődési naplóban a fejlesztés, felzárkóztatás megtervezése.

- Felzárkóztatás, differenciált foglalkozás, lemaradások korrigálása és tehetséggondozás.

A gyermekvédelmi megbízott gyermekkel kapcsolatos feladatai:

- A hátrányos helyzetű gyermekek felmérése;
- A hátrányos helyzet típusának mérlegelése, ez alapján a további teendők kidolgozása;
- A veszélyeztetett gyermekek felmérése, nyilvántartásba vétel, a veszélyeztetettség típusának és súlyosságának mérlegelése, ez alapján a további teendőkre javaslattevés – egyeztetés a gyermekjóléti szolgálattal;
- Szociális ellátások számbavétele;

Általános szervezési feladatok:

- A hátrányos és veszélyeztetett gyermekek óvodai felvételének megszervezése.

A nevelőtestület, a gyermekvédelmi felelős feladatai:

- A gyermekek rendszeres óvodába járásának ellenőrzése.
- Családlátogatások alkalmával meggyőződés az indokolatlan hiányzások okáról, ezek megszüntetése.
- E szülők fokozottabb ösztönzése az óvodai szülői értekezleteken, rendezvényeinken való részvételre.
- Rendszeres tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről, fokozottabb együttműködés kialakítása a nevelőmunkában.
- A veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásának szem előtt tartása minden gyermekcsoportban.
- Együttműködés a Család- és Gyermekjóléti Szolgálattal, a védőnővel.
- A gyermekvédelmi megbízott tájékoztatója az óvónők gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatairól.
- Minden esetben a gyermekek érdekeinek képviselője.

A gyermekvédelmi rendszerben a szülőkkel való kapcsolattartás formái:

- Fogadóóra
- Családlátogatás
- Szülői értekezlet
- Nyílt nap

Gyermek, szülő és óvodapedagógus kapcsolata

Cél:

- Az óvodai és a családi nevelés egységének megteremtése, a nevelőpartneri viszony kialakítása, működtetése.
- Olyan nevelői hatások érik a gyermekeket, amelyek egymást erősítve segítik a gyermekek fejlődését.

23. Pedagógiai program nyilvánossága

Tájékoztatás, megismertetés formája:

A Pedagógiai programunkat bárki megismerheti. A beíratkozáskor, vagy a nevelési év során bármikor megnézheti, elolvashatja az intézményben. Az intézményből kivinni nem lehet!

Hozzáférhetőség:

Az intézmény Pedagógiai programja a főigazgatói irodában, a nevelői szobában, ill. az óvoda bejáratánál lévő polcon került elhelyezésre. Kérésre, bármelyik óvodapedagógus a szülőnek átadhatja. Az első szülői értekezleten az intézmény Pedagógiai programjáról az óvodapedagógusok tájékoztatást adnak, valamint ismertetik a szülőkkel a Pedagógiai program megismerésének (munkaközösségvezető) és hozzáférhetőségeinek lehetőségét.

24. Legitimációs záradék

A Pedagógiai programot **készítette** az intézmény főigazgatója a nevelőtestület bevonásával.

A Pedagógiai programot **elfogadta** az intézmény nevelőtestülete.

Dátum: 2025. 09. 14

Aláírás a nevelőtestület nevében (munkaközösségvezető):

A Pedagógiai programra vonatkozó **véleményét kinyilvánította** a Szülői munkaközösség.

Dátum: 2025. 09. 14

Aláírás a szülői szervezet nevében (SZM elnök):

A Pedagógiai programot **jóváhagyta** Nagyhegyes Község Önkormányzatának Képviselő-testülete

Dátum:

Aláírás a képviselő-testület nevében:

Irattári szám:

A Fenntartóra a Pedagógiai program megvalósítása során többletköltség nem hárul!

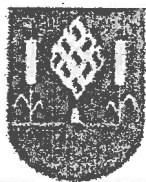
26. Záró rendelkezések

A Pedagógiai program **hatályba lépése:**

A Pedagógiai Program módosítása a fenntartó 2025. október 16-i jóváhagyását követően 2025. október 17-én lép hatályba. A hatálybalépéssel egyidejűleg a korábbi pedagógiai program hatályát veszti.

A felülvizsgálat rendje:

2029. február 20-ig

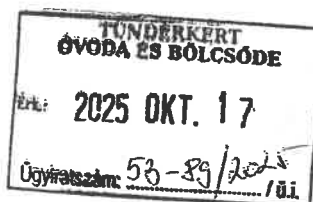

Nagyhegyes Község Önkormányzata

4064 Nagyhegyes, Kossuth u. 2. Telefon, fax: (52) 367-010

Honlap: <https://nagyhegyes.asp.lgov.hu/>

E-mail: hivatal@nagyhegyes.hu

K I V O N A T

Nagyhegyes Község Önkormányzata Képviselő-testülete
2025. október 16-án tartott ülésének jegyzőkönyvéből:

146/2025. (X. 16.) Kt. határozat

Ideje: 2025 október 16 14:15

Típusa: Nyílt

Határozat; Elfogadva

Egyszerű

Tárgy: a Tündérváros Óvoda és Bölcsőde módosított alapidokumentumainak elfogadása

Nagyhegyes Község Önkormányzata Képviselő-testülete elfogadja a Tündérváros Óvoda és Bölcsőde jelen határozat 1. számú képező Pedagógiai Programját, 2. számú mellékletét képező Óvodai Házi rendjét, valamint 3. számú mellékletét képező Bölcsődei Házi rendjét.

Végrehajtásért felelős: Bajusz Istvánné polgármester,
Finta-Tóth Angéla főigazgató-helyettes

Határidő: 2025. október 16.

Bajusz Istvánné s. k.,
polgármester

Dr. Csősz Péter s. k.,
jegyző

A kivonat hiteles: Nagyhegyes, 2025. október 17.

ügyintéző

